AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԱՆԸՆԹԱՑԻՆ
ՍԻՐԻՈՅ տար. 425, Վեցամսեայ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍՄՆ. տարի. 6, Վեցամսեայ 4 տոլար
Տնօրէն-Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 11 1931
ԳԵՆՔԷ ՀԱՏԸ 3.50 Ս.Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամէն առաւօտ պէտք է ընել թերթս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները եւ չեն վերադարձուիր | Թիւ 47 (492)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱԼ ԵՐԿԱՐ ԵՂԱՒ

Հետզհետէ կը փարատին բոլոր լաւատեսութիւնները եւ մարդ կ'զգայ թէ խաբուած է։

Լրանալու վրայ է արդէն այն պայմանաժամը, զոր նշանակած էր Հալէպի Պատգամաւորական Ժողովը, կայացնելու համար ընտրութիւնները՝ Սիւրիոյ և Լիբանանի թեմերուն մէջ։ Հակառակ այնքան խանդաղատ և վառ խոստումներու, գժբաղդաբար, գործադիր իշխանութիւնը, այն օրէն ի վեր երբ օծման արարողութիւնը վերջացաւ, շատ անտարբերութեամբ վերաբերուեցաւ այս կարևոր որոշման հանդէպ, առանց նկատի ունենալու որ ինք պատասխանատու է Պատգամաւորական Ժողովի և Սիւրիոյ ու Լիբանանի հայութեան առջև։

Արդարացուցիչ ոչ մէկ առարկութիւն գոյութիւն կրնայ ունենալ։ Մենք տեղեակ ենք ամենաթագուն խորհուրդներուն անգամ։ Սրը Սրին գիտենք անցած դարձածը՝ մասնակի բանակցութիւնները, կեր ու խումերը, կայլն կայլն, որոնք դժբաղդաբար համապատասխան չեն մեր ժողովուրդին և եկեղեցիին շահերուն ու զօրացման։ Մեր աւանդապաշտ և հաւատամոլ ժողովուրդը չուզեր եղծանել շերտ մ'իսկ իր աւանդութիւններէն և ըմբռնումներէն։

Սակայն թողունք այժմ այդ բոլորը և քննութեան առնենք ընտրական խաղերը։

Ինչպէս ըսինք, ընտրութեան մասին Պատգամաւորական Ժողովի կողմէ տրուած որոշումը, չգտաւ արժանի հետաքրքրութիւնը գործադիր իշխանութեան կողմէ։ Թէև քանի մը տեղեր ընտրական աշխատանքներու ձեռնարկելու համար հրահանգներ տրուեցան, սակայն առանց կցելու մասնաւոր թելադրութիւններ այդ հրահանգներուն։ Այսպէս Դամասկոսի մէջ կազմուող ընտրական յանձնախումբը առաջին օրէն իսկ հակառակ շարժած է Պատգամաւորական Ժողովի որոշման և սկսած քմահաճ կարգադրութիւններ ընելու։ Առաջնորդ Սրբազանը, տեսնելով ժողովականներու ապօրինի ընթացքը և նախորդ ժողովի որոշման, յաջորդին մէջ անտեսումը, վերջ տուած է անոնց աշխատանքներուն։ Լաթաքիոյ մէջ Սահմանադրութեան ամենաէական հիմունքներն անգամ չեն յարգուած, ինչպէս կը յայտնեն մեր հոգևոր պետերը։ Ուրիշ եկեղեցիի պատկանող ազգայիններ քուէ կ'ստանան և կ'ընտրուին։

Այս տեսակ ապօրինութեանց տեղի կը տրուին, սակայն հոգևոր իշխանութիւնը, որուն պարտականութիւնն էր պէտք եղած հսկողութիւնը կատարել և որոշուած պայմանաժամէն առաջ լրացնել ընտրութիւնները, չի հետաքրքրուիր և վճռական կարգադրութիւններ չընէր Պատգամաւորական Ժողովի որոշումներուն գործադրութեան համար։

Ոչ ժողովուրդը յանցաւոր է և ոչ ալ ժողովականները։ Կատարուած ապօրինութիւններն ու անհասկացողութիւնները տգիտութեան հետևանքներ են։ Եթէ բարի կամեցողութեամբ քիչ մը ճիգ թափուէր իրար մօտեցնելու համար. իրերամերժ տարրերը, վստահ ենք որ ցարդ ամէն ինչ վերջացած կ'ըլլար համերաշխութեամբ և խաղաղութեամբ։

Հարկ չկայ հեռուները երթալու։ Պէյրութի պարագան շատ պարզ է։ Ոչ մէկ շարժում կ'զգացուի ցարդ այս ամենակարեւոր շրջանին մէջ։ Ազգային գործերը այնքան ողորմելի վիճակ մը կը կրեն և բազմաթիւ անհրաժեշտ ձեռնարկներ կան որոնք երեսի վրայ կը մնան, սակայն աշխատանք չի տարուիր օրինաւոր մարմին մը յառաջացնելու համար։

Մենք զմեզ չխաբենք և ոչ ալ աշխատինք շահագործել մեր ժողովուրդի բարեմտութիւնը։ Անկեղծ և պաշտօնական ոչ մէկ ձեռնարկ գոյութիւն ունի համագործակցութիւն յառաջացնելու և ընտրութիւն կայացնելու համար։ Մասնաւորներու կողմէ կատարուած մասնակի բանակցութիւնները ոչ մէկ արդիւնք կրնան յառաջացնել և ոչ ալ վստահութիւն կրնան ներշնչել կողմերուն։

Առանց վերապահութեան կրնանք յայտարարել որ Լիբանանի մէջ ցարդ ոչ մէկ աշխատանք տարուեցաւ իրական համագործակցութիւն յառաջացնելու և օրինաւոր մարմնի մը ծնունդ տալու համար։ Կատարուած ձեռնարկները այդ ցոյց կուտան։

Իսկապէս կատակերգութիւն կը խաղան մարդիկ և կ'անտեսեն օրէնքն ու ազգը։ Կատակերգութիւն մը, որուն հեղինակները քիչ մը հեռուն կը գտնուին, բայց կը հասնին ամէն տեղ և ամէն ձեռնարկի մէջ։

Այլեւ բաւական է սակայն։ Ցարդ համբերեցինք, պարզապէս նոր դժուարութեանց առիթ չտալու դիտումով։ Զուրեցինք յուսախաբ ընել ժողովուրդը։ Այժմ հաշիւ կը պահանջենք, երբ արդէն լրանալու վրայ է պայմանաժամը։

Ալ երկար եղաւ։ Առանց ժամանակ կորսնցնելու պէտք է սկսիլ գործի և վերջ տալ այս անբաղձալի զրութեան։ Բոլոր դժուարութեանց կարելի է յաղթել և յառաջացնել բաղձացուած համագործակցութիւնը, եթէ անկեղծ և անշահախնդիր ձեռնարկներ կատարուին։ Ամենէն կարևորը յաջողութեան համար բուն ոգին է։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Սեփ. Թղթակցութիւն)

Կնճեալ գինամթերքի պատմութիւնը եւ հրեաներու սպառազինութիւնը։ — Համագումար Նպլուսի մէջ։— Ռոճումներ։— Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ։— Արաբական թերթեր կը բողոքեն։— Շարժավարներու գործադուլը։— Կացութիւնը դարձեալ խառնակ։

Երուսաղէմ, 7 Օգոստոս

Նախորդով հաստատած ակնարկով մը գրած էի կնքեալ գինամթերքի պատմութեան մասին, և այդ առթիւ արաբական շրջանակներու յուզման մատնուած ըլլալը չեշտած։ Կացութիւնը այդ օրէն ասդին փոխանակ խաղաղելու և իր բնականոն վիճակը ստանալու, օր ըստ օրէ և քայլ առ քայլ ուժգի բարդ վիճակ մը ստանայ, և ներկայիս այն տեսակ կէտի մը հասած է, որ ճկուն և ճարպիկ քաղաքականութիւն մը կրնայ միայն դիմագրաւել վերստին ապառնացող վտանգը և վերահաստատել թէ՛ վստահութիւնը և թէ՛ ալ խաղաղութիւնը։ Անուշտ մութի մէջ գործող տարբեր անպակաս են, ինչպէս նաև անպակաս են կրակի հետ խաղացողներ և խլրդային աշխատանքի նուիրուածներ, այնպէս որ Պաղեստինը, 1929ի անկարգութեանց և խառնակութեանց դէպքերէն վերջ, այսօր, երկու տարի վերջ, դարձեալ Օգոստոս ամսուան մէջ, կ'ենթադրուի թէ նոր դէպքերու նախօրեակին կը գտնուի, եթէ երբէք, ինչպէս վերև յիշեցի, անակնկալ և զօրաւոր նաև կարուկ, քաղաքականութիւն մը չորդեցուի։

Զինամթերքի պատմութիւնը հետեւեալն է, կարճ և ամփոփ։

Պաղեստինի կառավարութիւնը, 1921ի դէպքերէն յետոյ, ի պահանջել հարկին, ինչպէս նաև ստիպողական պէտքի մը դէպքին գործածուելու նպատակով, ջանացած հրեայ տրուարձաններու պաշտպանութեան համար կնքեալ մնուկներու մէջ որոշ քանակութեամբ զինամթերք և ռազմանիթ յատկացուցած էր, որոնք, ատեն ատեն, կառավարութեան կողմէ կը քննուէին և հսկողութեան տակ կը պահուէին։ Տարիներու ընթացքին յիշեալ մնուկներէն մաս մը կառավարութիւնը վերցուցած էր, նկատելով որ 1921ի դէպքերը անգամ մը ևս չեն կրկնուիր, և թէ ալ երկու ժողովուրդները —հրեայ և արաբ — հետզհետէ իրարու հետ համակերպութեան սկսած են վարժուիլ եւայլն։ Բայց կառավարութեան հաշիւները սխալ դուրս ելան, և մենք 1929 Օգոստոսին ականատես եղանք նոր անկարգութեանց և արիւնահեղութեանց։ Իշխանութիւնը ինքն ալ զգալով որ սխալած էր, վերստին ձեռք առաւ իր նախկին դրութիւնը, և նոր զինամթերքներ բաշխեց արուարձաններուն, միչտ ոստիկանութեան հրսկողութեան տակ, կնքուած մնուկներու մէջ։ 1929ի դէպքերէն վերջի կացութիւնը ծանօթ է բոլորին։

Ասկէ քանի մը ամիս առաջ թերթերը արձագանգը եղան (արաբական թերթերը ըսել կուզեմ) իբր թէ նոր դաւ մը լարեն, ըստ որում կառավարութեան հսկողութեան տակ հրեայ տրուարձանները սկսած են զինավարժութիւններ կատարել, և թէ ալ ամէն օր դրեթէ զանազան շրջաններու մէջ զինարձակութեան ձայներ կը լսուին, ինչ որ վատ նշաններ կը թելադրեն եւայլն։ Հակառակ անուղղակի միջոցներով եղած հերքումներուն, և նման վախերու մեղմումին, զինամթերքի և զինարձակութեանց պատմութիւններ սկսան տարածուիլ և ծաւալիլ, ծաւալիլ և տարածուիլ, մինչեւ որ ըսուեցաւ թէ «կառավարութիւնը հրեաները սկսած է զինել...»։ Եւ պատմութիւնը այսպէս շարունակուեցաւ, մինչեւ որ անցեալները Նպլուսի մէջ անդամալոյծ հաւաքոյթ մը գումարուեցաւ, ու և նկատի առնուեցաւ օրուան «փափուկ կացութիւնը». և լայն շրջանակի մը մասնակցութեամբ համագումար մը գումարելու որոշում տրուեցաւ։ զանազան բողոքներով հանդերձ։ Ժողովականներ միջանկեալ չեչտելու այն հանգամանքը և դէպքը, որ հրէական մամուլը որդեգրեց այս միջոցին։ Ան ալ իր կարգին կարծես կայծկլտող բոցին վրայ իւղ սրսկեց, իր ամենօրեայ զրութիւններով, հեգնանքներով, կ'երգումներով և խորհրդածութիւններով։ Նաև պահանջներով։

Որոշեալ համագումարը կայացաւ անցեալ ուրբաթ օր, 31 Յուլիս կէսօրէ վերջ, Նպլուսի մէջ, մասնակցութեամբ մօտ վաթսուն ներկայացուցիչներու, հաւաքուած երկրին զանազան մասերէն։ Բաղադրը պատերազմական վիճակ մը ունէր կ'ըսուի։ Զրահապատ ինքնաշարժեր և բազմաթարուածեանններ զետեղուած են քաղաքին զանազան մասերուն մէջ, և զինեալ ոստիկաններ ամբողջ օրը չրջած փողոցներուն մէջ և մասնաւոր հսկողութիւն կատարած այն վայրին վերայ, ուր գումարուած է համագումարը։ Դաղտնի ոստիկանութեան ճիւղին պետը անձամբ վարած է այս հսկողութիւնը։

Համագումարը որոշած է հետեւեալները.— 1) Շարք մը հրապարակային ցոյցեր տարքել Օգոստոս 15ին, 2) Իսլամական աշխարհին ուղղուած կոչ մը հրատարակել, 3) Բողոքներ ներկայացնել Ազգերու Դաշնակցութեան և Միւրիս-Պաղեստինեան պատուիրակութեան, 4) Ինդրել կառավարութենէն որ զինամթերք ընէ հրեաները, և կամ արաբներն ալ զինէ։ Համագումարը նաև որոշած է, այն պարագային երբ կառավարութիւնը կը չարունակէ հրեաները զինելու իր քաղաքականութիւնը, յիշեալ համագումարէն ընտրած գործադիր մարմինը ապատ պիտի ըլլայ, և կատարեալ հեղինակութեան տէր, իր հայեցողութեանց համաձայն չարժելու։

«Էլ ճէմիյա էլ Արապիա (Իսլամ Գերագոյն Խորհուրդին օրկանը). համագումարին տարեմուտ գրած իր առաջնորդողով հետեւեալ միտքը կը հրապարակէր.—«Հրեաներու սպառազինութեան մասին Պաղեստինի մէջ զգացուող զրգռութիւնը արաբական մեացեալ աշխարհին ալ պիտի փոխանցուի, և դէպի բրիտանական կառավարութիւնը անկարգութեան առաջնորդող պատճառ մը պիտի ըլլայ։ Խիստ և բուռն քննադատութենէն պատճառ մը պիտի ըլլայ ան՝ ուղղուած ժողովուրդի մը դէմ՝ որ այսօրինակ բացառիկ վարուելակերպ մը ցուցահանեց այս երկրին գործերը վարելուն մէջ»։ Բացի յիշեալ թերթէն, նոյն ոգով և նոյն ուղղութեամբ արտայայտուեցան նաև արաբական մամուլին միւս օրգանները։

Շաբթուս գիշերը կացութիւնը զգալիօրէն ծանրաշունչ դառնալու սկսաւ, և հրէական շրջանակները իրական վախեր սկսան սնուցանել դարձեալ։ Մասնաւոր պատգամաւորութիւն մը, բաղկացած Սիօնականներէ և զանազան հասուածներու ներկայացուցիչներէ, ունկընդրութիւն մը ունեցան Մարզպանին հետ, առջի օր, ներկայութեամբ պետական աւագ քարտուղարին և Մարզպանին անձնական քարտուղարին։ Հոն քննուած է երկրին ներկայ կացութիւնը, եւ կարծիքներ փոխանակուած։ Մարզպանը ծանուցած է պատգամաւորութեան, թէ իշխանութիւնները աչալուրջ են և կացութեան տէրը։

(Շար. Բ. էջ 6րդ սիւնակ)

ՕՆՆԻԿԻ ՄԱՌԱՆԻԹԵԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մէքթ Սազգալի Պաշտպանողականը

Ան աւելցուց բարկութեամբ.

«Կրնաք ինծի դէմ դատ բանալ։»

Այս անձը ուրիշ մէկը չէր, եթէ ոչ ամբաստանեալ Շիւքրի Մուսթաֆան, որ հարցաքննիչ դատաւորին գրասենեակին մէջ Տիկ. Պալճեանի ներկայութեան բերուելով, բացայայտորէն ճանչցուեցաւ անկէ, որպէս մէկը այն երեք մարդերէն որ պատչգամէն վար նետած էին Օննիկի մարմինը։

Շիւքրի Մուսթաֆա չուրացաւ խօսակցութիւնը զոր Տիկ. Պալճեան ունեցած է իրեն հետ, ոճիրէն քանի մը ժամ յետոյ։ Եղելութիւնը այն է որ ան յայտարարած է օգոստոս 1930ի իր հարցաքննութեան մէջ և Տիկ. Պալճեանի հետ դէմ առ դէմ բերուելու միջոցին։

«Ճիշդ է որ ժամը 18ի մօտերը կը գտնուէի Հաճը Մուբարակի փոքրիկ պարտէզին մէջ։ Հոն եկած բազմաթիւ կիներէն մէկը (թերևս այս) ինծի ըսաւ.

«Դուք սպանեցիք մարդ մը ու հիմա կը զուարճանա՞ք»։ Ես պատասխանեցի. «Եթէ մենք սպանած ենք, ատիկա ձեզի չի վերաբերիր։ Արդարութիւնը հոն է մեզի պատժելու համար»։

Ահա բացայայտ խոստովանութիւն մը։ Մուսթաֆա Շիւքրի ըղգուշացած է ակնարկել անձնասպանութեան առասպելին, որուն մասին պիտի խօսիմ յետոյ։

Եթէ մենք սպանած ենք, ըսած է ան, ատիկա ձեզի չի վերաբերիր։ Եւ նախապէս ալ որ իր ոճիրը անպատիժ չի կրնար մնալ, աւելցուցած է. Արդարութիւնը հոն է մեզի պատժելու համար։

Արդարութեան մասը, արդարև, հնչած է։

Մուսթաֆա Շիւքրի ոճրագործներէն մէկն է։ Վասնզի երբ ինք կուգար հարցաքննիչ դատաւորին առջև, այս վերջինը, իր հարցաքննութեան մէջ կ'արձանագրէ հետեւեալ դիտողութիւնները։

«Վկային քով կը նշմարենք արտօրինակ վիճակ մը։ Ամով կ'երեսի, կը կակազէ, անպարտ շարժումներ կ'ընէ և ընդհանրապէս չատ անհանգիստ կը թուի։ Դժուարութեամբ չնչելու երևոյթն ունի։ Իրեն կը հարցնենք. հիւանդ էք։ Կը պատասխանէ, ոչ։

Ա՞յս է անմեղի մը վիճակը։

Բարոյական չփոթութեան մէջ ուր կը գտնուէր, Տիկ. Պալճեանի հետ դէմ առ դէմ հանուելու միջոցին Մուսթաֆա Շիւքրի, իբր ճիշդ ճանչցուեցաւ մանրամասնութիւն մը, որուն կարևորութիւնը ձեզմէ պիտի չվրիպի։

Իրողութիւնը այն է որ իր հարցաքննութեան մէջ, Տիկ. Պալճեան յայտարարած է որ առաջինը երեք մարդերէն որ տեսած է պատչգամին վրայ, մարդը նետելէ յետոյ, հակած է պատչգամին վրայ և դիտած զոնը, որ իշնալու միջոցին ոչ մէկ ճիչ արձակած է։

Շիւքրի Մուսթաֆա չէ մատած այս եղելութիւնը, քանի որ յայտարարած է հարցաքննիչ դատաւորին առջև.

«Ճիշդ է որ պահ մը ես երկայայատուհան մը և կոմիտեցայ տեսնելու համար թէ Մէքքին վա՞ն էր և իրեն ըսելիք ունէր ճչելու։

Երբո՞ւնէ ի վեր խոհարար մը աղատօրէն կը պտրտի իր տիրոջ յարկարաժնին մէջ և պատչգամները կ'նէլէ։

Մուսթաֆա Շիւքրիի այս խոստովանութենէն դուք կրնաք հետեւցնել այն ամէնը զոր ձեր ողջմտութիւնը կը պտրտարդէ։

Մուսթաֆա Շիւքրի բացայայտորէն ճանչցուած բլլալով Տիկ. Պալճեանի կողմէ, հարցաքննիչ դատաւորը կը պարտադրէր դէմ առ դէմ բերել այս կինն ու սիւս երկու ամբաստանեալները ինչպէս նաև Մուսթաֆա Շիւքրին։

Հարցաքննիչ դատաւորը, հարցուցած բլլալով Տիկ. Պալճեանի թէ կը շարունակէ՞ր ըսել թէ Մուսթաֆա Շիւքրի մէկն է անոնցմէ զոր տեսած է անցեալ Յուլիս 23ին, Ճապրիի տան վերի պատչգամէն վարիչ Օննիկի մարմինը ձգելու միջոցին, ան պատասխանեց բացասական։

«Այո՛, զայն կը ճանչնամ կատարելապէս։ Ան նետեց Օննիկի մարմինը այն պատչգամէն որ կոտրուած ապակի մը ունի»։

Հարցաքննիչ դատաւորը յետոյ իրմէ հարցուց թէ Մուրատ Ճապրին կը նմանի Օննիկի մարմինը պատրչգամին եռակ կեցած մարդուն, Տիկ. Պալճեան պատասխանեց։

«Մարդը զոր տեսայ, ունէր ասոր պէս մերսկ մորուք մը։ Ասոր չատ կը նմանէր։ Կը կարծեմ որ ինքն է»։

Վերջապէս հարցաքննիչ դատաւորը Տիկ. Պալճեանին հարցուցեր է թէ Օննիկի մարմինին նետումին մասնակցող երրորդ անձը Մէքքէ՞ն է։

Պատասխանը հեռանալն է.

«Այո՛, Շիւքրի Մուսթաֆան էր որ նետեց Օննիկի մարմինը, հոս ներկայ Մէքքիի օժանդակութեամբ։ Չեմ գիտեր թէ Մէքքին նիւթապէս օգնե՞ց Շիւքրիին իր գործը կատարելու համար։ Ինչ որ գիտեմ, այն է որ Շիւքրիի մօտ էր, դրան դէմ։ Աւելին չեմ կրնար ճչել»։

Մարի Պալճեանի վկայութիւնը չէր կրնար ըլլալ ոչ աւելի յստակ, ոչ աւելի ճշգրիտ։ Ան ճանչցաւ Հաճը Մուրաթի, Շիւքրի Մուսթաֆայի և Մէքքիի մէջ երեք անձերը որ նետեցին Օննիկի մարմինը պարապին մէջ։

* * *

Բայց միայն Տիկ. Պալճեանը չէ որ տեսած է ոճիրի տեսարանը։ Ուրիշ կին մը, Մարիամ Մանուկեան նմանապէս հանդիսատես եղած է այս տեսարանի։

Իրր խոհարարուհի կապուած ըլլալով Սալահիէ ընտանիքին, որ կը բնակի Ճէմիլիէ փողոցը, Տիկ. Մանուկեան իր տիրուհիին կողմէ զրկուած էր ջուր կրող մը կանչելու։

«Հապա, — կ'ըսէ Տիկ. Մանուկեան, 18 Սեպտեմբեր 1930ի հարցաքննութեան մէջ, — Իսքէնտերուն փողոցը, Մուրատ Ճապրիի պարտէզին մօտ, գետնայարկ տնակի մը առջև ուր կը բնակէր ջուր կրող մը։ Ջուր կրողին դրան զարնելէ առաջ, նշմարեցի Մուրատ Ճապրիի տան մուտքի դրան վրայի պատչգամին վրայ երեք մարդիկ որ չորրորդ մարդ մը վար կը նետէին։ Այս անտարանը տեսնելով սարսափի աղաղակ մը արձակեցի և մօտեցայ մարմնին քով որ նետեցին և որ կը գտնուէր ճամբուն վրայ, Ճապրիի տան մօտ։ Բացայայտորէն ճանչցայ Մուրատ Ճապրին այս երեք մարդերուն մէջ որ նետեցին վարիչը։

30 Սեպտեմբեր 1930ին երեք ամբաստանեալներուն հետ դէմ առ դէմ բերուելով, Տիկ. Մանուկեան բառացիօրէն յայտարարած է.

«Տեսայ երեք մարդիկ որ կը նետէին Օննիկի մարմինը։ Չեմ կրնար հաստատել որ Մուհամէտ Մէքքի և Շիւքրի Մուսթաֆա անոնք են որ կ'ընկերանային Մուրատ Ճապրին այս ոճիրին մէջ։ Ինձի կը թուի թէ այն մարդերը որ կ'օգնէին Մուրատ Ճապրիին սև գոյն տափատներ ունէին։ Օննիկի մարմինը իսքէնտէրուն փողոցէն վերցուելէ յետոյ, ես անգամ մը ևս անցայ Ճապրիի տունին առջևէն։ Պարտէզին մէջ նշմարեցի Շիւքրի Մուսթաֆան։ Ինձի թուեցաւ որ այս մարդը մէկն էր անոնցմէ զոր տեսած չի պատչգամին վրայ, Ճապրիի հետ և դեռ կը կարծեմ որ Շիւքրիմէկն է անոնցմէ որ նետեցին Օննիկի մարմինը։

Տիկ. Մանուկեան ուրեմն բացորոշօրէն ճանչցած է Հաճը Մուրատ Ճապրին և գրեթէ հաստատապէս Մուսթաֆա Շիւքրին։ Երրորդ ոճրագործը, — քանի որ երեք հոգի էին, — Մուհամէտ Մէքքիէն ուրիշ մարդ չի կրնար բլլալ։

* * *

Պալճեան և Մանուկեան երկու տիկիններուն ճշգրիտ և բացորոշ վկայութիւններուն վրայ կ'աւելնայ Գրիգոր Մասարճեանի կնոջ, Հալապեանի վկայութիւնը։

29 Յուլիս 1930ի իր հարցաքննութեան մէջ Տիկ. Հալապեան յայտարարած է.

«Յուլիս 23ի չորեքշաբթին, մօտը 12,30ի մօտերը, Այն Թէլլի աղբիւրը գացի ջուր առնելու համար։ Նոյն թաղի բնակիչներն չատ հաւաքուած էին աղբիւրին մօտ։ Ես քիչ մը հեռու սպասեցի կարգիս։ Այս պահուն աղբիւրի դիմացի տունէն ձայներ լսուեցան։ Աչքերս դէպի խնդրոյ առարկայ տունը բարձրացնելով, տեսայ վերի պատչգամին դրան բացուիլը։ յետոյ երկու անձերու կողմէ մարդու մը նետուիլը։ Չկրցայ տեսնել այս վերջինները, զոհն նետուած ըլլալէն զգացած սարսափս պատճառու։ Անոնք, զոհը նետելուն պէս ներս մտան»։

Դէմ առ դէմ բերուելով Սալիմ Սրէյիս և Ճէմիլ Սաուս վկաներուն, — միակ երկու վկաները անձնասպանութեան առասպելին, զոր գժուարութիւն պիտի չգտամ քանդելու համար քանի յետոյ և քանի մը բառով, — Տիկ. Հալապեան հաստատատած է.

«Ես տեսայ վարիչին մարմինը, նետուած երկու մարդուկողմէ կեդրոնական պատչգամէն։ Գէշ թարգմանած են մտածումս ընդհանուր ապահովութեան մէջ, ինձի ըսել տալով որ ես լսած եմ ճիչեր ոճիրէն առաջ։ Ես պարզապէս ազմուկ մը լսեցի։

(3) (Շար.)

ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՊԻՏԻ ՍԿՍԻ 1932 ՄԱՐՏ 1ԻՆ

Գրեց՝ Զօր. ԼԻՒՏԷՆԱՆՏ ՕՐԹ

Մասնաւորներու եւ Հրեաներու դէմ գրգռութիւնները կը շատնան

Ռուսիոյ և Անգլիոյ մէջ մարզուող գիշերային զինուորները հետզհետէ կը վերակազմուին և կը դրուին ռազմանակաս, զգացնելով իրենց բազաւոր ընկերներուն զօրացունդերը։ Լեհաստանի ժողովուրդին Վիսթուլի տարեկը գտնուող մասերը, պատերազմի բոլոր սաստկութիւնները կը ճաչակեն։

Ցրանսան դեռ իշխող է այդ շրջաններուն։ Ռուսական օդանաւերը քաղաքները և համայնավար յարձակումները զինուորական գործարանները կը բնաջնջեն։

Գերմանիոյ մէջ պատերազմի վախագեսիկ հետևանքները օրէ օր

աւելի զգայի կը դառնան։ Ամ վիճակ կառավարութեան կողմէ հրամայուող և գործադրուող օրէնքներու կանոնները աւելի կը սաստկացնեն այդ վախերը։ Լեռներ ու սնստաներ քաշած յեղափոխականները երկաթուղագծերը կը քանդեն և դինուորական դիրքերն ու բանակատեղիները կը կողոպտեն։

Ֆրանսական և պելճիքական հրամանատարները նորոգուող երկաթուղագծերը իրենց դինուորական փոխադրութեանց համար գործածելով, հիւսիսային և հարաւային Գերմանիոյ ժողովուրդներուն շատ քիչ ուտելիք կը հայթայթուի։

Զեխիատան դեռ հիմայ. կ'գայ պատերազմի ամբողջ ծանրութիւնը։ Անոր բանակին կացութիւնը յատկապէս և վտանգաւոր է։

Ռուսերը, նկատի ունենալով որ անոնք իր դէմ պատերազմի մասնակցած են, որոշած են ամէն հրանով պատժել չեխերը։

Սերպիոյ, Ռումանիոյ և Լեհաստանի բոլոր փախստականները հաւաքուած են Զեխատանի մէջ։ Բայց անոնցմէ շատերը չեն կրնար ապաստանել իրենց ապրուստները և կը տառապին անթոմութեան ճիրաններուն տակ։

Գերման փոքրամասնութիւնները վիճակը շատ տխուր է և յուսալի։ Գերմաններու ձեռնարկածիւրաքանչիւր ապստամբական շարժումը, չեխեր կը փոխարինեն հնդանուր ջարդերով։

Սերպիոյ պատերազմական շրջանները ամբողջովին աւերակ դարձած է։

Սերպ ժողովուրդի ամենաթանկագին տարրերը մեռցած են պատերազմի դաշտին վրայ։ Ամէն օր նոր արիւն կը հոսի։

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, հին Սերպիոյ մէջ դեռ Հրրվաթներու ու Սլովէններու կողմէ կատարուած ապստամբութիւնները զսպելու չափ ուժ գոյութիւն ունի։

Ֆրանսա և Պելճիքա մեծ կորուստներու ազդեցութեան տակ կը գտնուին։ Գաղթականներէն Ֆրանսա մէկ զինուոր իսկ չկրնար անցնիլ։

Պատրաստ պայարը պէտք եղածէն շատ քիչ է և անբաւական։

Հռոսի ժարդերը և համայնավարները, խաղաղութեան բրօքականները հազար ու մէկ միջոցներով կը տարածեն ժողովուրդին։

Այս բրօքականները ժողովուրդներ սկսած են լաւատեսութեամբ մեկնել։ Թափուող արիւնները և աւերուող տնութիւնները տեսնելով, ժողովուրդը հրեաներու և մասոններու հանդէպ աւելի կը դերագրգռուի և ոխով կը լեցուի։

Համայնավարները ժողովուրդը ոտքի հանելու համար ամէն միջոցի կը դիմեն։

Զինուորական գործարաններու արտադրութիւնները զգալիօրէն կը նուազին։

Ֆրանսայի և Պելճիքայի կառավարութիւնները հիմա այս նիրին ապստամբութիւնները զսպելու կը ստիպուին։ Արիւն կը հոսի... եղբայր եղբօրը դէմ կը զինուի և իրար արիւնը կը թափէ։

Մահապատիժներու գործադրութիւնը ամենէն հասարակ դէպքերն են։

Ֆրանսայի Մասոնական մեծ լոճը դեռ ուրիշ ժողովուրդներ կը փնտռէ Ռուսիոյ դէմ հանելու համար։

Սկանտինաւեան տէրութեանց վրայ ազդելու համար իր բոլոր ուժերը լարած է։

Կառավարութիւնները կ'ուզեն հնազանդիլ սնոր, բայց անոնք կը վախնան անգլիական զրահաւորներէն և համայնավարական ապառնալիքներէն։ Միւս կողմէ Մասոնական ազդեցութիւնն ալ երթալով կը զօրանայ։ Եւ այդ զօրացումը անգլիական ազդեցութեան նուազման հետ հաւասարական կ'ընթանայ։

Զուիզերիոյ և Նորվեկիոյ ժողովուրդները մեծ վախ մը պատած է։ Գերման ժողովուրդի փճացումը չատ դէշ կ'ազդէ անոնց վրայ, որովհետև իրենց միջև ցեղային կապեր գոյութիւն ունին։

(12) (Շար.)

ՀԱՅԵՐԸ

Պ. ԲՕՆՍՈՒ ԱԹԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

ՄԱՐՕՆԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

(«Միլիէր»ի 25 Յուլիսի թիւեն)

Սիւրիացիները չատոնց հասկցած էին Բարձր Գօմիսէրին նպատակը։ Երբ Բօնսօն վերադարձաւ Սիւրիոյ Սահմանադիր ժողովի նախագահ և ազգայնական լիտր Հաշիմ Աթասի 11 | 1 | 1930ին հետեւեալ յուշագիրը հրատարակեց.

«Բարձր Գօմիսէր Պ. Բօնսօ երկու անգամ Փարիզ գնաց եկաւ։ Իրեն հետ տեսակցելու համար կատարած գիւմուհերուս պատասխան չի տուաւ։ Վերջապէս նամակով մը իմացուցի ստեղծուած արտասովոր կացութիւնը և հասկացողութեան մը գալու կարելիութիւնը յիշեալ տեսակցութիւն ուզեցի։

«11 | 4 | 930ին տեսակցեցանք։ Մօտերս տարրեր քաղաքականութեան մը գործադրութիւնը յայտնեց։

«Հիմայ, ո՜վ հայրենակիցներ.

«Մեր արեւելքի եղբայրները կընդմանան դէպի իրենց ազատութիւնն ու անկախութիւնը։ Դուք տասը տարի է առանձին Ձեր հաւատարմութեամբ մնացիք։ Մենք մեր Ղազատաի եղբայրներուն տրուած իրաւասութեանց և իրաւունքներուն ալ յօժարեցանք։ Բայց դեռ մեր պետական հակացողութեան և ներուն ալ յօժարեցանք։ Բայց դեռ մեր պետական հակացողութեան և ազգայնական ազատութեան մասին։ Ազգերու Դաշնակցութեան հաստատուն տարով, կատարուած իրողութեան առջև մնալը, անհանդուրժելի վիճակ մըն էր։

Ֆրանսացիներու Սիւրիոյ համար ընդունած հին սկան օրէնքին մէջ, հետեւեալ կէտերը գլխաւորաբար աչքի կը զարնեն,

«Սիւրիան հանրապետական վարչութեամբ կը կառավարուի։ Ձեպէլ Տրիւզի և Լաթաքիոյ կառավարութիւնները Բարձր Գօմիսէրի կողմէ նշանակուած կառավարիչներով պիտի կառավարուին։ Ալէքսանտրէթ Սիւրիոյ կապուած չըլլալով հանդերձ, Բարձր Գօմիսէրի կողմէ նշանակուելիք միութիւրքի մը միջոցաւ պիտի կառավարուի»։

Հավանաբար տէրութիւնը ճիշդ Ֆրանսերէն չարժած էր։ Սիւրիոյ համար հիմնական օրէնք մը մշակուած, սակայն Սիւրիան ընդունած մեծ անուն և ընդարձակ տարածութեան մէջ պզտիկ և կեանքի հնարաւորութիւններէն զրկուած հողամասեր բաժնուած են։ Մինչեւ անգամ կարգ մը Ֆրանսացիներն անգամ չկրցան հանդուրժել այսքան զզուելի ամենափոքր մը։

Բիէրլա Մագիէր իր հրատարակութեան մէջ կրսէ.

«Մենք 1861էն իվեր Լիբանանցիները թիւրքերու և իսլամներու ճնշումներէն ազատել կուզենք։ Ատոր փոխարէն հայտութեան ժողովին մէջ Լիբանանցիներ Սիւրիական մանտայի մեզի տրուիլը ուզեցին։ Զօր. Կուրօ, այդ պատճառաւ, մեծամասնութիւնը իսլամ եղող եւ ամբողջութեամբ Սիւրիոյ պատկանող Բաչաա, Գաալէպ, գաղանները միացուց Լիբանանի։ Նմանապէս Պէքաան հարուստ դաշտը, մինչեւ Սուր, Սայտա և Թրիբոլի մաս կը կազմեն Լիբանանի։ Պաղեստինի սահմանէն մինչեւ Բէյրութ կղզին ֆուրերը՝ Լիբանանի կը պատկանին։

«Սուրբ Դամասկոսը, Սիւրիոյ մեծ և հարուստ քաղաքը ծովէն բոլորովին զրկուեցաւ։ Սիւրիան Մաղեդոնիոյ երեւոյթը ստացաւ։»

Այս անջատման քաղաքականութիւնը և իւրաքանչիւրը առանձին առանձին մեռցնելու ծրագիրը անծանօթ չմնաց Սիւրիացիներուն։ Ահա այդ պատճառաւ տրուեցաւ Սիւրիական Միութիւն և ազգայնական կազմակերպութեան որոշումները։

Մարօնի Պատրիարք Հաեէք հրապարակաւ կը պոռար.

«Ֆրանսական հովանաւորութիւնը մարօնիներով հաստատուած է. եթէ մենք չըլլանք, ան ալ չըլլար»։

Այս ձայնը Փարիզ հասնելով Բարձր Գօմիսէրին կը կրկնուէր նորէն «Մեծ Լիբանանի ժողովին պէտք չմնար կը լուծուի։

Ազգայնականները պատմութեան մէջ չատ հազուադէպօրէն տեսնուող սիւրբրիգի մը առջև գտնուեցան։ Մանաւանդ հինգ տարրեր հիմնական օրէնքներու հրատարակութենէն առաջ. Ազգերու Դաշնակցութեան հաստատուն տարով, կատարուած իրողութեան առջև մնալը, անհանդուրժելի վիճակ մըն էր։

Ֆրանսացիներու Սիւրիոյ համար ընդունած հիմնական օրէնքին մէջ, հետեւեալ կէտերը գլխաւորաբար աչքի կը զարնեն,

«Սիւրիան հանրապետական վարչութեամբ կը կառավարուի։ Ձեպէլ Տրիւզի և Լաթաքիոյ կառավարութիւնները Բարձր Գօմիսէրի կողմէ նշանակուած կառավարիչներով պիտի կառավարուին։ Ալէքսանտրէթ Սիւրիոյ կապուած չըլլալով հանդերձ, Բարձր Գօմիսէրի կողմէ նշանակուելիք միութիւրքի մը միջոցաւ պիտի կառավարուի»։

Հավանաբար տէրութիւնը ճիշդ Ֆրանսերէն չարժած էր։ Սիւրիոյ համար հիմնական օրէնք մը մշակուած, սակայն Սիւրիան ընդունած մեծ անուն և ընդարձակ տարածութեան մէջ պզտիկ և կեանքի հնարաւորութիւններէն զրկուած հողամասեր բաժնուած են։ Մինչեւ անգամ կարգ մը Ֆրանսացիներն անգամ չկրցան հանդուրժել այսքան զզուելի ամենափոքր մը։

Բիէրլա Մագիէր իր հրատարակութեան մէջ կրսէ.

«Մենք 1861էն իվեր Լիբանանցիները թիւրքերու և իսլամներու ճնշումներէն ազատել կուզենք։ Ատոր փոխարէն հայտութեան ժողովին մէջ Լիբանանցիներ Սիւրիական մանտայի մեզի տրուիլը ուզեցին։ Զօր. Կուրօ, այդ պատճառաւ, մեծամասնութիւնը իսլամ եղող եւ ամբողջութեամբ Սիւրիոյ պատկանող Բաչաա, Գաալէպ, գաղանները միացուց Լիբանանի։ Նմանապէս Պէքաան հարուստ դաշտը, մինչեւ Սուր, Սայտա և Թրիբոլի մաս կը կազմեն Լիբանանի։ Պաղեստինի սահմանէն մինչեւ Բէյրութ կղզին ֆուրերը՝ Լիբանանի կը պատկանին։

«Սուրբ Դամասկոսը, Սիւրիոյ մեծ և հարուստ քաղաքը ծովէն բոլորովին զրկուեցաւ։ Սիւրիան Մաղեդոնիոյ երեւոյթը ստացաւ։»

Այս անջատման քաղաքականութիւնը և իւրաքանչիւրը առանձին առանձին մեռցնելու ծրագիրը անծանօթ չմնաց Սիւրիացիներուն։ Ահա այդ պատճառաւ տրուեցաւ Սիւրիական Միութիւն և ազգայնական կազմակերպութեան որոշումները։

Մարօնի Պատրիարք Հաեէք հրապարակաւ կը պոռար.

«Ֆրանսական հովանաւորութիւնը մարօնիներով հաստատուած է. եթէ մենք չըլլանք, ան ալ չըլլար»։

Այս ձայնը Փարիզ հասնելով Բարձր Գօմիսէրին կը կրկնուէր նորէն «Մեծ Լիբանանի

ՍԻՒՐԻԱՆ ԵՒ ԱՐԱԲՆԵՐԸ

Գրեց՝ ՌՈՒԲԷՆ

Սիւրիոյ բնակիչներուն մէջ կան հետեւեալ գլխաւոր խմբակցութիւնները, որոնց իրենց բարքերով իրարուց այնքան հեռու են, որ կարելի է նրանց առանձին ժողովուրդներ համարել։

ա) Անսարիանները կամ Նուսայիրիները (փոքր քրիստոնեայ), որոնք կը բնակին Ալէքսանդրէթի ծոցին հարաւ, Միջերկրական ափերուն։ Դիմադրելով խարեաչ են, արարի նման չեն, բայց կը խորին արաբերէն։ Քաղաքներուն մահմետական կը ձեւանան, բայց հեռու են մահմետականութիւնից։ Հին արիական և քրիստոնէական հաւատալիքների խառնուրդ դաւանանք ունին և մօտ են մանիկեացուց։ Նրանց ցեղերից ոմանք դեռ կը պաշտեն լուսին, արեւ և աստղեր։ Կինը արհամարհուած է նրանց մէջ։ «Աստուած չինել է ոստոնան մարդկային մեղքերով, իսկ կնոջը՝ սատանայի», կը կարծեն նուսայիրները։

բ) Դրուզներ.— Սրանք ամենաքաջ ժողովուրդներն են Սիւրիայի։ Կ'ապրին Հերմոնի լեռների վրայ։ Անուանով մահմետական են։ Հազանդաւոր հդ Դուրզու անուամբ կը կոչեն իրանց։ Հիջրայի երրորդ դարում պարսիկ մի մոգ հիմնեց այս աղանդը, և մի ուրիշ պարսիկ մոգ փոփոխեց ու ամփոփեց «էդ Դարազու» աղանդը։ Նրա անունը Համզա էր։

Սրանց հասկացողութեամբ Աստուած մէկ է, բայց երբեմն նա մարդու կերպարանք կ'առնէ։ Այլի մի ոգեղով Աստուած մարդ եղաւ, ինչպէս և Հակիմ խալիֆայի միջոցով։ և վերջին անգամ Աստուած երեւաց Համզայի միջոցով, որ կը հաստատի չրդացածի կեղծիքը, որի լոյսի տակ Մուհամմէդը կը հաստատի լոկ նրա ստուերը։ Զարն ու բարին (Գօգն ու Մաղոգը) անվերջ կը պայքարին։ Հոգին անմահ է և անվերջ կ'անցնի մի մարմնից միւսը՝ անվերջ պայքարը շարունակելու համար։ Ճակատագրապաշտ են, միակին, ուղղամիտ, քաջ և ազնիւ։ Սրանց թիւը 80 170 000 էր համարուի։

գ) Մեռուալիներ.— Կ'ապրին Տիւրոսի և Սիդոնի յուրջը։ Սրանց համար Ալին աւելի բարձր է քան Մուհամէտը, և սիւննիները նոյնքան ատելի են, որքան քրիստոնեաները։ Թիւով 40,000ից փոքր աւելի են։

դ) Իկմայիլիներ կամ բարնիանեաններ.— Կ'ապրի Տրիպոլիի եւ Հոմսի միջև գտնուող լեռներում։ Սրանք հին Հայշիմիաների մնացորդներն են։

ե) Մառօնիղներ.— Կ'ապրին Լիբանանի արեւմուտքը։ Եօթներորդ դարում Մառոն պատրիարքն է հիմնած այս աղանդը, որ ԺԳ. դարում կապուել է լատին եկեղեցուն։ Սրանք ցեղերով արաբ չեն, բայց իրանց լեզուն արաբերէնն է։ Բնիկ ժողովուրդ են խառնուած ուրիշների հետ և քրիստոնեաների մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն։ Իրանք իրանց մառոնիդ կը ճանաչեն։

զ) Ցոյն-կաթոլիկներ.— Կ'ապրին Դամասկոսի շրջանը, Լիբանանից արեւելք։ Սրանք եկեղեցիից և հիջազից եկած մաքուր արաբներ են, և ընդունած քրիստոնէութիւնը։ Ոչ ծագումով և ոչ դաւանանքով կապուն յոյների հետ։ Հռոմի պապերի թոյլտուութեամբ կապուեցին կաթոլիկ եկեղեցուն, պայմանաւ որ արաբերենի փոխարէն յոյն լեզուն գործածէին եկեղեցում։ Դրա համար «յոյն» անունը փակցրած են սրանց։ Ձեայելով դրան՝ սրանք հարենասէր արաբներ են այսօր և ունին ազգային գոյութիւն։ 100,000ից աւելի է սրանց թիւը։

Կան և՝ այլ մանր ու խոշոր խմբակցութիւններ, բայց դրանց դիմաց գերակշռող սիւնի մահմետականներն են, որոնցից մի փոքր մասը, Ալէքսանդրէս-Անտիոքի շրջանում, իրանց կը զգան իբրեւ թիւրքեր։ Ասոնցմէ գաւ մօտ 600,000 սիւննիներ իրանց կը զգան իբրեւ քիւրտեր, 20,000ի չափ՝ իբրեւ չերքէզներ, իսկ մնացեալները կամ արաբներ է կամ արաբացածներ։

Սիւրիան որքան որ լեզուով արաբական է, նրա մէջ այսօր 29 առանձին ժողովուրդներ և կրօններ կը հանդիպին, որոնց չորդակը միայն արաբական լեզուն է։ Բայց այդ լեզուն էլ աղճատուած է՝ ամէն մի ժողովուրդի կողմից։ Իրաքանչիւրը իր չեղան ունի, իր բարբառը, իրաքանչիւրը միւսներին անծանօթ բառեր։ Ձեայելով դրան արաբական լեզուն հասկանալի է անմէնքին, և թէեւ արաբ ազգային ոգին ամէնքի սրտում մէկ է, բայց երբեմն նա մարդու կերպարանք կ'առնէ։ Այլի մի ոգեղով Աստուած մարդ եղաւ, ինչպէս և Հակիմ խալիֆայի միջոցով։ և վերջին անգամ Աստուած երեւաց Համզայի միջոցով, որ կը հաստատի չրդացածի կեղծիքը, որի լոյսի տակ Մուհամմէդը կը հաստատի լոկ նրա ստուերը։ Զարն ու բարին (Գօգն ու Մաղոգը) անվերջ կը պայքարին։ Հոգին անմահ է և անվերջ կ'անցնի մի մարմնից միւսը՝ անվերջ պայքարը շարունակելու համար։ Ճակատագրապաշտ են, միակին, ուղղամիտ, քաջ և ազնիւ։ Սրանց թիւը 80 170 000 էր համարուի։

գ) Մեռուալիներ.— Կ'ապրին Տիւրոսի և Սիդոնի յուրջը։ Սրանց համար Ալին աւելի բարձր է քան Մուհամէտը, և սիւննիները նոյնքան ատելի են, որքան քրիստոնեաները։ Թիւով 40,000ից փոքր աւելի են։

դ) Իկմայիլիներ կամ բարնիանեաններ.— Կ'ապրի Տրիպոլիի եւ Հոմսի միջև գտնուող լեռներում։ Սրանք հին Հայշիմիաների մնացորդներն են։

ե) Մառօնիղներ.— Կ'ապրին Լիբանանի արեւմուտքը։ Եօթներորդ դարում Մառոն պատրիարքն է հիմնած այս աղանդը, որ ԺԳ. դարում կապուել է լատին եկեղեցուն։ Սրանք ցեղերով արաբ չեն, բայց իրանց լեզուն արաբերէնն է։ Բնիկ ժողովուրդ են խառնուած ուրիշների հետ և քրիստոնեաների մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն։ Իրանք իրանց մառոնիդ կը ճանաչեն։

զ) Ցոյն-կաթոլիկներ.— Կ'ապրին Դամասկոսի շրջանը, Լիբանանից արեւելք։ Սրանք եկեղեցից և հիջազից եկած մաքուր արաբներ են, և ընդունած քրիստոնէութիւնը։ Ոչ ծագումով և ոչ դաւանանքով կապուն յոյների հետ։ Հռոմի պապերի թոյլտուութեամբ կապուեցին կաթոլիկ եկեղեցուն, պայմանաւ որ արաբերենի փոխարէն յոյն լեզուն գործածէին եկեղեցում։ Դրա համար «յոյն» անունը փակցրած են սրանց։ Ձեայելով դրան՝ սրանք հարենասէր արաբներ են այսօր և ունին ազգային գոյութիւն։ 100,000ից աւելի է սրանց թիւը։

Կան և՝ այլ մանր ու խոշոր խմբակցութիւններ, բայց դրանց դիմաց գերակշռող սիւնի մահմետականներն են, որոնցից մի փոքր մասը, Ալէքսանդրէս-Անտիոքի շրջանում, իրանց կը զգան իբրեւ թիւրքեր։ Ասոնցմէ գաւ մօտ 600,000 սիւննիներ իրանց կը զգան իբրեւ քիւրտեր, 20,000ի չափ՝ իբրեւ չերքէզներ, իսկ մնացեալները կամ արաբներ է կամ արաբացածներ։

Սիւրիան որքան որ լեզուով արաբական է, նրա մէջ այսօր 29 առանձին ժողովուրդներ և կրօններ կը հանդիպին, որոնց չորդակը միայն արաբական լեզուն է։ Բայց այդ լեզուն էլ աղճատուած է՝ ամէն մի ժողովուրդի կողմից։ Իրաքանչիւրը իր չեղան ունի, իր բարբառը, իրաքանչիւրը միւսներին անծանօթ բառեր։ Ձեայելով դրան արաբական լեզուն հասկանալի է անմէնքին, և թէեւ արաբ ազգային ոգին ամէնքի

(Շար. Ա.ի 4րդ սիւնակէն)

Կառավարութիւնը, երբէք, չոբեքչաթի, պաշտօնական զեկոյցը հրատարակեց, որով զինամթերքի անտուկներու պատմութիւնը պարզաբանելէ վերջ, կը յայտարարէն թէ բոլոր խնդարիչներն ու խառնակիչները խորտ պիտի պատժուին, եթէ երբէք նման կարգեցեալ վախեր և սուտեր տարածեն, և երկրին կարգը խանգարելու փորձեր ընեն։ Ցեայ ալ արաբ լրագրողները ընդունուեցան պատասխան աւաղ բարուղարին կողմէ, որ յայտարարեց յիշեալներուն թէ չափաւորեն իրենց լեզուները, և խաղաղութեան չվնասեն, այլապէս սպառնաց խիստ միջոցներու դիմել և պատժել անսաստողները։

Լրագրողները, ժամը 11 30ին, երբ հեռացան քարտուղար պրն. Նենկի քովէն, հաւաքուած մը ունեցան և բողոքագիր մը ստորագրեցին։ Անոնք բողոքելով կառավարութեան մասնաւորապէս զգաստութեան դէմ իբրեւ գործ դնել ուզած խստութեանց դէմ, որոշած են ամսոյս 10էն սկսած մինչև մէկ շաբաթ, իբրեր բողոք, գործադուլ յայտարարել, և դադրեցնել թերթերու հրատարակութիւնը։ Կամաւոր գործադուլի պիտի ենթարկուի հետեւեալ թերթերը.— «Ֆայլէթիին» (Եաֆա) «Էլ Հայեաթ», «Էլ Ճէմիայ Էլ Արապ»

քի որքից միատեսակ չի բան, բայց և արաբ կուլտուրան գերիշխող է բոլորի վրայ։

* * *

Սիւրիան ունի երեք քաղաքական և տնտեսական կեդրոններ, որոնց չուրջը որպէս տրբանեակներ կը շրջին միւս կեդրոնները։

Այդ երեք կենտրոններն են՝ Դամասկոս, Հալէպ և Պէյրութ։

Այս երեքից առաջինը զուտ արաբական է թէ՝ իր հոգիով և թէ՝ ձգտումներով։ Նոյնը կարելի չէ ասել միւս երկուսի համար։ Պէյրութ առաւելապէս ժամանակ և քրիստոնէական կեդրոն է և կը տարուբերի «արաբիզմի ու Ֆրանսական գերիշխանութեան» միջև։ Իսկ Հալէպը դեռ եւս ոգում չէ իր երեկուան տիրոջ անտեսական և հոգեկան ազդեցութիւնից։

Այս հանգամանքն այնպարագրական և պատմական ծանօթութիւնները անհրաժեշտ համարեցի տալ, որ աւելի հասկնալի լինին Սիւրիոյ մէջ ներկայումս խմորուող իրարուց տարբեր քաղաքական հոսանքները, այն հակասութիւնները, որ կան այնտեղի ժողովրդական հոսանքների մէջ, և արաբիզմի յաղթութեան հաւանականութիւնները և նրա առջև գտնուող դժուարութիւնները։

(2) (Շար.)

Հայ Գեղարուեստասէր Միութեան վարչութիւնը մեզի կ'իմացնէ թէ Տեղական Արհեստագիտական ցուցահանդէսին մասնակցող հայ ցուցագիրներու կողմէ ցուցահանդեսին օժանդակող անձնաւորութիւններուն ի պատիւ Յուլիս 11ին Տիվիճռայի մէջ տրուած սեղանին առթիւ հանգանակուած 3500 սիւրիական դահեկանէն 2000 ս. դահեկանն արդէն ծախսուած է, իսկ մնացեալ 1500 ս. դահեկանն ալ նուիրուած է Հայ Գեղարուեստասէր Միութեան։

ԱԶԴԱԿԻ ՆՈՐ ՏՊԱՐԱՆԸ

ԱԶԴԱԿի խմբագրութիւնը փոխադրուած է իր նոր տպարանը, Փողոց Գափուսիէն, Բարձր Գօմիսէրութեան մօտ, Նազարեթի արձանին կից, ճիշդ Թրամվայի գծին վրայ, Զարշաֆճեան Լուսանկարչատան վարի յարկը։

Նոր տպարանը օժտուած է ամենաարդիական ելեկտրաշարժ խոշոր տպագրական մեքենայով, փոքր մեքենաներով և արաբերէն ու ֆրանսերէն ամէն տեսակ տառերով։ **ԱԶԴԱԿի** սեփական տպարանին մէջ կը տպուին «Ահտ Իլ Ճէմիա», օրաթերթը և երկու ուրիշ արաբերէն շաբաթաթերթեր։

ԹՈՐԹՕՆ «ԱԶԴԱԿԻ» ԹԻՒ 12

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՀՆԶ. ԿՈՒՍ.ԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՒԻԸ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆՔ ՄԻՆՉԵՒ ՈՐ ՀԱՅ ՄԸ ՄՆԱՑ

ԿԵՑՑԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԿԵՑՑԷ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Հնչակներու ծրագրին ութերորդ յօդուածը կը թելադրէր բանուորներու և գիւղացիներու մէջ յեղափոխութիւն յառաջացնել և զանոնք կռիւի մղել։

Ասոնք պատերազմի միջոցին կամ յեղափոխութեանց չրջանին իրար հետ միանալով, մեծ յեղափոխական բանակ մը կը կազմէին։

Ցոց. 9.— Հայաստանի դրացի եղող աշիրէթներուն, այսինքն Սիւրիոյ, Զգիտի և Թիւրք, պէտք է հասկցնել որ իրենք ալ գերի և ճնշուած ազգ մըն են և ամէն կերպով ազատութեան կարօտ, որով անոնց ալ մասնակցութիւնը մեր յեղափոխական կռիւին կարեւոր է։

Ասոր համար, կազմակերպուած յեղափոխական ուժերը քիկիրէն մինչեւ վերջ Օսմ. կայսրութեան հայերու վրայ ունեցած իշխանութիւնը վերացնելու պիտի աշխատին։

* * *

Այս երկու փաստաթուղթէն վերջ անգամ մըն ալ պէտք է կարդալ Հնչակ կուսակցութեան կեդր. մարմնին տարարդութեամբ հրատարակուած Եէնոնոնի հայութեան ուղղուած մէկ յայտարարութիւնը. որուն մէջ կը բացատրէ դէպքերու ինչպէս և ինչէն յառաջ գալը։ Անկէ կը հասկցուի թէ՝ Հնչակները Օսմ.կայսրութեան հանդէպ ի՞նչ տեսակի պատերազմ յայտարարած էին։

Այդ յայտարարութիւնը նոյնութեամբ հետեւեալն է.

ՊՈԼՍՈՅ ՄԵԾ ԵՒ ԱՐԻՒՆՈՅ ԴԷՊՔԸ ԵՒ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սեպտեմբերի 18րդ օրը, Պոլսոյ մէջ, պատմութեանց անցնելիք մեծ դէպք մը պատահեցաւ։ Հնչակեան յեղափոխական կուսակցութեան միջոցաւ և ձեռնարկով մեծ և արիւնոտ դէպք մը կատարուեցաւ։ Երկրորդ անգամ ըլլալով Հնչակեան շարժումը Պոլսոյ Վասքորի ափունքներուն վրայ թիւրքիոյ բարբարոս գլխին սարսափելի կերպով պայթեցաւ։ Պոլսոյ Հնչակեան խումբերը և հայ ժողովուրդը ամբողջովին, ամէն տեսակ վտանգները աչքի առջև ունենալով, յեղափոխական կօմիտէի համաձայնութեամբ և կարգադրութեամբ, Հնչակեան դրօշին տակ ապստամբութիւն հանեց։ Պոլսոյ մէջ Հնչակեան կուսակցութեան դրօշին ներքև հաւաքուող հայ ժողովուրդը միաձայն պոռաց.

«Կեցցէ՛ ազատութիւն, կեցցէ յեղափոխութիւն»։

Հիմայ հայ յեղափոխականներու և մեր Հնչակեաններու հետ նաև մեզի համակիր եղող հայ ժողովուրդին, բարբարոսներու զուլումը Եւրոպա լսել տալու համար դրաւոր ցոյցեր եւ յեղափոխութիւններ ընելիք ատենն էր։ Մեր այս ձեռնարկն ու կարողութիւնը և ամէն զոհողութիւն ընելու պատրաստակամութիւնը Անգլիոյ թագաւորէն սկսած մինչեւ Լօրդ Սալիսպերիին և Բուլզարիին, ամբողջ Եւրոպայի և բոլոր թերթերու թղթակիցներուն զարմանք պատճառած է։

ԿՈՒԻԸ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Հայ ժողովուրդի փոխանորդը եղող, հայերու նպատակներն ու ծրագիրները ամբողջ աշխարհին ծանօթացնող և ապրստամբութիւնը կազմակերպող Հնչակեան կուսակցութիւնը ժայրաքաղաքին և Սուլթանի դիմաց սոսկալի և վտանգալի չարժում մը յառաջացնելով իր ուժն ու կարողութիւնը ցոյց տուաւ։ Հայոց խնդրին վերջաւորութեան մը հասնելը և հայ ժողովուրդի վարչական և քաղաքական պահանջները շուտով պէտք է Եւրոպա տեղեկացուի։

Հայաստանի և Կիլիկիոյ անկախութիւն և հայ ժողովուրդին ամբողջական ազատութիւն և ուղղակիօրէն ընտրելու իրաւունք պէտք է տրուի։

Հնչակեան կուսակցութիւնն ու հայ ժողովուրդը, իր ծրագիրներուն և փափաքներուն հասնելու համար, թիւրք կառավարութեան դէմ միաձայնութեամբ պատերազմ յայտարարած է, որ կը չարունակուի և մինչեւ որ մէկ հատ հայ մնայ պիտի չարունակուի։

«ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ ՁԵՆՔ ՈՒԶԵՐ»

Հայ ժողովուրդը իր ապստամբութիւնը չարունակելով պիտի չընդունի հաշտութեան առաջարկները։ Հնչակեան կուսակցութիւնը մինչեւ այսօր եղածին պէս, միշտ պիտի պատերազմի։

Հայ եղբայրնե՛ր, յառաջ... բարբարոսները մեզ ջարդեցին և գոզեր մեզ կը վարեն։ Անոնց հիմնած ճամբաները քանդենք։ Անոնք մեր գլխուն վրայ կանգնած իրենց հողաթափները լըզել կուտան մեզի։ Ծառայ երթանք, ժամանակը հասած է։ Հայերը այլեւս գերի չեն։ Մեր ճակատագիրը մեր ձեռքն է։ Ազատային թէր և իշխող ենք։ Հայոց խնդրին լուծման համար Եւրոպան նեղել մեր ձեռքն է։ Մենք պատրաստ ենք. աւելի բուռն չարժումներու անգամ պիտի նետուինք։ Ազատութեան հոսանքները Հայաստան ու Կիլիկիան պիտի մաքրեն, իսկ մեր թշնամիները արեան գետերու մէջ պիտի խեղդուին։

Այս չարթութեանց մէջ և Հնչակեան գրօշը հայերու անկախութիւնը պիտի աւետէ։ Հայերը այսքան տարիներ չարչարանքներ, դժբաղդութիւններ և զուլումներ տեսան։ Հիմայ պիտի տիրանայ իր ազատութեան և այս դէպքը բոցեղէն տառերով պիտի արձանագրուի պատմութեան էջերուն վրայ։ Հայերը փրկողը միայն հայերն են. իրենց ազատիչը իրենք ըլլալնուն համար, իրենք պիտի ըլլան նաև իրենց վրայ իշխողը։ Մենք մեր յաղթութեան այսօր երկրորդ օրն ենք։ Արեւելքը բռնկեցաւ։ Ազատութեան հնչակը կը զարնուի։ Այսօր վաղը ըսելով չընդհատենք մեր կռիւը և չարունակենք մեր գործը.

Կեցցէ 18 Սեպտեմբերի դէպքը.
Կեցցէ Հայաստան և հայ ժողովուրդ.
Կեցցէ յեղափոխութիւն և ազատութիւն.
Կեցցէ Հնչակեան կուսակցութիւն.
Անկցի բարբարոսութիւնը։

Մեր կուսակցութեան կազմած ծրագրին համաձայն, Սեպտ. 18րդ օրը, Պոլսոյ, Պատրիարքարանի և Պապ Ալիի առջև մեծ ամբոխ մը հաւաքուեցաւ։ Դէպքը տեղի ունեցաւ թիրքոսոյին ժամուն արիւնոտ մեծ դէպքը տեղի ունեցաւ։ Թիրքոսոյիներ, ժանտարմաներ և զինուորներ հայերուն վրայ յարձակում գործեցին։ Երկու կողմէն ալ եղան վիրաւորներ եւ մեռելներ։ Շատ մը հայեր ձերբակալուեցան։ Մանրամասնութիւնները «Հնչակ» թերթին մէջ պիտի հրատարակուին։

(Շար.)

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ԲՐՕՖ. ԵՕՐԿԱՅԻ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Թուականիդ վարչապետ փրոֆ. Ն. Եօրկա, համակ մը ուղղած է Ռաքլոորդ եւ Հայ Մշակ. Բարեկ. Ընկ. նախագահ Ցուսիկ Արք. Զօհրապեանի՝ նոյն ընկերակցութեան կողմէ Վալնիի մէջ կազմակերպած Հայկական Օրուան առթիւ. Հայրապետը ուսուցչապետը կ'ըսէ իր նամակին մէջ.—

«Շատ հանոյք զգացի յարգանքի արտայայտութիւններէն որոնք ուղղուեցան ինձ հայ ժողովուրդին կողմէ, արտայայտութիւններ որոնք զուգադիպեցան հայ թեմին ճանաչման «աքթ»ին։

«Ձերմակին շնորհաւորութիւնները յայտնելով կը խնդրեմ որ իմ շնորհակալութիւնները յայտնէք նաեւ այն ընկերակցութեանց, հիմնարկութեանց եւ անձերուն, որոնք յոբելեանիս առթիւ շնորհաւորական ուղերձներ զրած էին ինծի եւ որոնց հասցէն ծանօթ չէ ինծի»։

ՀԱՅ ԳԱՆԶԱՊԱՇԻ ՄԸ ՁԵՂԾՈՒՄԸ

Գուբբլշի օտար մեծ առեւտրական տան մը հայ գանձապահը, օգտուելով իր պաշտօնական յարմարութիւններէն, մօտ հարիւր հազար լիրայ գրպանած է։

Ձեղծումը երեւան հանուած ըլլալով, գանձապահը բանտարկուած է։

ԼՈՒՐԵՐ ԵՐԵՒԱՆԷՆ

Մոսկուայէն Երեւան եկած է պետական շարժական գազանանոցը որու նպատակն է ցուցադրել կենդանական աշխարհի լաւագոյն տեսակները։ Գազանանոցին մէջ մասնաւորապէս հետաքրքրական են հետեւեալ կենդանիները.

Մոսկուայի մէջ ծնած հինգ տարեկան էգ արիւծը. ուրալեան հրամանատարը, ուրալեան եւ Սիբիրեան գայլերը. Նեղոսի հինգ տարեկան կոկորդիլոսը (որ —600տարի կ'ապրի), ձագուայի աշխոյժ կապիկները եւ այլ կենդանիներ ու թռչուններ։

Կենդանիներու մեծ մասը տաք երկիրներու յատուկ են, բայց արդէն յարմարած են Ռուսիոյ կլիմային։

Բազմաթիւ անձեր կ'այցելեն գազանանոցը։

— Երեւանի քաղաքապետական խորհուրդը, Յուլիս 12ի իր նիստին, որոշած է մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձը ո՛չ մէկ անգրագէտ թողուլ քաղաքին մէջ։

Ասոր համար որոշուած է գիշերային մասնաւոր դասընթացքներ բանալ, ուր պարտաւորիչ կերպով պիտի յանախեն բոլորը, առանձ ոեռի եւ տարիքի խտրութեան։

Նկատի ունենալով որ թուրքեր ալ կան քաղաքին մէջ, որոշուած է Ատրպէճանէն թուրքերէն դասագիրքեր բերել եւ կարդացնել թուրքերուն։

30000 ՌՍԿԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Քարիզէն կը հաղորդեն Յուլիս 29 թուականով.— Ինչպէս յայտնի է Հայաստանի կառավարութիւնը որոշած է մաս մը գաղթականներ ընդունիլ։ Մասնաւորապէս Յունաստանէն եւ Սիւրիայէն։ Այժմ Բարեգործականի շրջանակներու մէջ կը խօսուի թէ ընդունուելիք գաղթականները 10,000 հոգի պիտի ըլլան։

Մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուած է, ներգաղթի գործը կազմակերպելու համար։

Միւս կողմէ, Բարեգործական գումար մը յատկացուցած է Յունաստանի եւ Սիւրիոյ գաղթականներու տեղաւորման համար։ Բարեգործականի նախագահ Պ. Գալուստ Դիւլպէնկեան 30000 սթերլին նուիրած է այս գործին։

ՀԱՑ ՄԸ ԽԵՂԴՈՒԱԾ

Նիկիթիայէն կը գրեն Հորիզոնի. Սարգիս Ճանաչեան անուն հրիտասարդ մը, 4-5 ընկերներով կերթան Բօսոլիվօս եւ գնալ կը մղտնեն, լողալու համար։ Լողացած միջոցին, Սարգիսը յորձանքի մէջ կ'իյնայ եւ կը խեղդուի, հակառակ իր ընկերներու օգնութեան բոլոր փորձերուն։

Դժբախտ երիտասարդը 28 տարեկան էր, բնիկ Ակնցի. Հօեղբայրները ունի Տրամայի եւ Սելանիկի մէջ։

Կարդացէ՛ք և Տարածեցէ՛ք «ԱԶԴԱԿ»ը

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԻՒՐԻՈՅ ԳԱՀԸ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆ

Անցեալ օգաստոս, արաբական թերթերը, համաձայն ծանօթ իրաւցիի մը յայտարարութիւններուն զրեցին թէ Ֆրանսո-իրաքեան համաձայնութիւնները Սիւրիոյ զանին նրամամբ անչաջող անցան, վասնզի Ալի թագաւոր գանը ընդունելու համար պայման դրած էր կարգ մը կարեւոր փոփոխութիւններ լիբանանեան սահմաններուն մէջ։ Ան առաջարկած է մասնաւորաբար որ կարգ մը լիբանանեան հողամասեր, ինչպես Թրիբոլի, Սայտա, Տիւրոս եւ Ճէպել Ամել կցուին սիւր. պետութեան։

Լուրը բաւական տարօրինակ եւ ճմանան եղած ըլլալով, ոչ մէկ կարեւորութիւն չտուեցաւ անոր։ Սակայն Լիսան իլ Հալ, այս հարցին նուիրուելով իր վերջի խմբագրականը, կ'ըսէ թէ Լիբանան չի կրնար սակառկութեան առարկայ դառնալ Ֆրանսայի եւ ուրիշ որեւէ երկրի միջեւ։

Այդ յօդուածը արժանի է լիշուելու։

«Հակառակ հերքումներուն՝ Ֆրանսայի եւ Ալի թագաւորին միջեւ կայացած բանակցութիւններուն մասին, դեռ անոնց վրայ կը իսօսին կարգ մը տրչանակներու մէջ եւ անոնց անյաջողութիւնը կը վերագրեն Լէիւսէյն թագաւորին անդրադարձիկ զուկին ձեւաւորած պայմաններուն։ Ալ անոնք չեն գոհանար Ալի թագաւորի թեկնածութիւնը դրնելէ։ աւելի հեռուն կ'երթան։ Բանի որ կ'ենթադրեն թէ ան գանը ընդունած է պայմանաւ որ կարգ մը լիբանանեան հողեր կցուին Սիւրիոյ։

«Լիբանան երբէք սակառկութեան առարկայ չէ դարձած։ Նոյնիսկ Լիբանանի մէջ ուր կը ապրէին արաբական մեծ համաձայնով մը հիմնելու նախագիծը։ Կի լիբանէ որ պաշտպանիչներ որ պէտք ունեցան Հիւսէյն թագաւորին, անոր ուղղեցին ամենազգեցիկ խոսքերներ եւ չխուսափեցան ոչ մէկ զոհողութենէ զայն գոհացնելու համար։ Բայց ոչ մէկ ասեն Լիբանանը արաբական երկիրներու համադաշնակցութեան մէջ մտցնելու ճարց չը դարձաւ։

«Եթէ Լիբանանի անկախութիւնը պահպանուեցաւ աւելի ծանրագոյն պարագաներու մէջ, անտարակոյս հիմա եւս պիտի պաշտպանուի, քանի որ Լիբանանի այժմու կազմակերպութիւնը վերջնական ձեւ մը առած է։

Լիբանանը առեւտրական դուռ մը դարձնելու կամ Ալի թագաւորը Սիւրիոյ գահին վրայ բարձրացնելու նախագիծը պարզ երեւակայութիւն մըն է։

Մենք արդէն ըսած ենք ու կը կրկնենք թ հիմուկս Դամասկոսի մեր կարգ մը պաշտօնակիցներուն, որ անկարելի է որ Ալի թագաւոր Սիւրիոյ թագը ունենայ. ոչ թէ ան աւարծած է նման բարձր պաշտօնի մը, այլ բացարձակապես խղճմտական պաշտաւներ արգելը կը հանդի սանան անոր։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՍԻՒՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

ԻԳՐԱՀԻՄ ԹԱԼԻ ՊԷՅԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ.

3 Օգոստոս թիւով Պոյսէն հեռեւեալ հեռագիրը կը տրուի.

Արեւելեան հանանգներու ընդհանրընդհանրի Իպրահիմ Թալի պէյ տեղեկագիր մը յանձնեց կառավարութեան, որով կը յայտնէ որ Սիւրիայի Թուրքիա մամանենգութեամբ պարապողներ գլխաւորաբար Ուրֆա, Մերսին եւ Այնթապ հաղարը իրենց կեդրոն ընտրած են։ Անոնք սիւրիական սահմանէն ներս կը մտնեն մեծախաղակ ապրանքներ՝ մեռաֆս, բուրդ եւն. կը գնեն եւ առանց մաքս վճարելու կը բերեն Թիւրքիա։

Սահմանապահ ժանդարմաները չեն կրնար հեռապնդել զանոնք, որովհետեւ սահմանը ընդարձակ է բայց սահմանապահները քիչ։

Իպրահիմ Թալի պէյ կը վերջացնէ իր տեղեկագիրը, հրաւիրելով կառավարութիւնը որ Սիւրիոյ հեռկնքելիք մասային համաձայնութիւնը փութացնէ, որովհետեւ այդ միակ դարմանն է վերջ տալու համար զանազան սահմանային ոգեղ դէպքերու եւ մասամբ ենգութեանց։

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

35000 եգիպտ. ոսկի դրամագլուխով, Գէյրութի մէջ հիմնուած է ընկերութիւն մը՝ «Իսպրրն մօթոր էրմբէնի Լիմիթիդ»որ Գէյրութէն Դամասկոս-իրագ եւ պարսկասան փոխադրութիւններ պիտի ընէ։

ԿՅՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԴԵՊ ՄԸ ՃԱՊՐԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋՈՅՆ

ՀՐԱՒԷՐ ԹԷ ՄԱՀԱՓՈՒՐՔ ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՄԸ ԿԱՐՏԱՔՈՒՍԻՒ

Ինչպես նախորդ թիւով գրած էինք, դատարանը նկատելով որ հնգութիւնը «բերիներով» օրգանպատուած է, որոշած է վերաքննութիւն մը կատարել։ Մինչ այդ՝...

Վճիռի վաղորդայնին տեղի ունեցաւ միջադէպ մը, որ կրնար ունենալ շատ ծանր հետեւանքներ։

Մուրատ Ճապրիի փաստաբաններէն մէկը, Խանոն դատարանի նախագահ Պ. Տարմանի տմսակ մը դրկելով զայն կը հրաւիրէ Սկսիլ (պոյսի վայր)։ Նախագահը հրաւէրի տմսը բնդունելուն պէս փաստաբանը հրաւիրեց իր տունը։ Հաղիւ այս վերջինը ներկայացած էր դուռը, ծանր խօսքերով բնդունուեցաւ։

«Ձեմ գիտեր բան նախագահը, թէ գաւաթ մը սուրճ, որուն կը հրաւիրուէր, չէ՞ր նմանիր այն սուրճին որ սպանենց տարաբախտ փաստաբան Պ. Շեֆալին Դամասկոսի մէջ։»

Մէթր Շաֆ-թի կ'արտաքսուի

Հնգութիւնը մը բացուած է այս հրաւէրին շուրջ։ Բայց անոր վախճանը սպասիւ առաջ հրաւիրատմսի հեղինակը, Մէթր Շաֆաթի հրաւէր ստացաւ դատավարութեան սրահն հեռանալու։

Մէթր էլ Սաֆֆալ դատարանի ուղղորդիչը հրաւիրեց «հրաւէրի միջադէպին վրայ։» Հեռու մի՛ երթաք, բան ան, ձայրին կրնայ Զեզի պատասխանել...»

«ԼԻՍԱՆ ԻԼ ՀԱԼ» ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Տեղերերէն «Լիսան իլ Հալ» հրատարակելի վերջ Երեւանէն առնուած հեռագիր, արտասահման գտնուող հայերու Հայաստան մուտի արտօնութեան շուրջ, կ'աւելցնէ իր կողմէ.

«Ստացուած երջանկութիւն տայ ասոնց եւ մեզմէ հեռու պահէ։ Մենք այս խօսքը չենք ըսեր այն հայ մեծամասնութեան մասին որ մեր երկրին օգտակար է եւ կրթուած ու զարգացած, այլ մեր երկրին պոլշեւիկեան գաղափարներ բերողներուն եւ մեզի սերազործութիւն սորվեցնողներուն համար։ Կ'ուզենք որ միայն անոնք երթան եւ հեռանան. որոնք արդէն մեծամասնութիւն չեն։»

ՔԱՐԻԻՂԷ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԴՈՐԾԷ

Սուսուլի քարիւղի ընկերութեան ընդհ. հնգնիչ Մր. Ռօճդրէս, ընկերակցութեամբ խորհրդական Պ. Զաֆրանի եւ Մր. Տերմօնի՝ Ֆրանսայի պատուիրակ, մեկնեցաւ դէպի Թէմուր, հնգելու համար երկաչափական գիծերը։

Շաբաթէ մը պիտի վերադառնայ ան։

ՔՆՆԻՉ ՄԸ ԿՈՒԳԱՑ

Անցած ուրբաթ օր Ֆրանսայէն հաղորդ ժամանեց Պ. Ժիլի, որ պաշտօն ունի հնգելու հովանաւորեալ երկիրներու հեռագրական եւ բոսրի գործառնութիւններ։

ՄՈՒՐԱՏ ՃԱՊՐԻԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՆՈՐ ՍՊԱՆՈՒԱԼ ՄԸ

«Լա Սիրի իր Կիրակի թիւով կը գրէ.—

Հալէպի ոստիկանութիւնը պատճառներէն մէկը կը դասուի Մուրատ Ճապրիի այս հետաքրքիր դատավարութեան լեռնգմ։

Արդարեւ դիտենք թէ հնգութեան վերաբերութիւնը հրամանգուեցաւ ուրիշ պատճառներու կողքին, հասկնալու համար թէ՝ ինչո՞ւ ոստիկանութիւնը իր սովորական հասատումները ուղարկուց բանի մը ժամով։

Անհնգութիւնը միայն կարելի չէ նկատի առնել այս առթիւ։

Ենթադրութիւն մը գործադրուած բլլալու է։

Հնգութիւն մը խնդիրը պիտի լուսաբանէ։

ԳՈՅՈՂՆԵՐ ԵՒ ԵԿՈՂՆԵՐ

Անցած ամսուան ընթացքին Լիբանանէն մեկնող Լիբանանցիներու թիւը հասած է 895ի։ Մեւնոյն ժամանակամիջոցին Լիբանան եկած են 717 Լիբանանցիներ։ Սիւրիացիներ ունեցած են 481 մեկնողներ եւ եկողներ՝ 516։

Ցիտեալ ամսուան ընթացքին մեկնած են 1020 օտարներ եւ 5260 հոգի եկած։ Ասոնց մեծամասնութիւնը գիւղացիներ են, ընդհանրապէս Սգիպտոսէն եւ Իրագէն։

ԴԺԲԱԽՏ ՄԱՀ ՄԸ

Անցած հինգշաբթի օր երիտասարդ տարիքին մէջ իր մանկանացուն կնքեց Տիկ. Մառի Գրիգորեան, բնիկ Տկորթեսլցի, դուստրը Սարգիսեան յայտնի ընտանիքի եւ ամուսինը խալաթիս սիրուած բժիշկներէն տիար Տիթ. Խորով Գրիգորեանի։

Տարախտ էր կինը երեք տարեկան ամբողջ, բժշկ. կարելի խնամքներու ենթարկուեցաւ, սակայն աւա՜ղ ուղեղատապի զարհուրելի միտրոպները տարուն կատարելի միտրոպները տարուն կատարելի մեռաւ։ Մահուանչ ու Գ. Գէորգ, սիւր. գրամատան տնօրէն Պ. Էմիլ Քաւու, որ իր թեկնածութիւնը դրած է։ Մանաւանդ որ Պ. Գէորգ, սիւր. գրամատան ընդհ. հնգիչը, որ ոստիսական կարեւոր ծրագիրներ մտակած է Սիւրիոյ եւ Լիբանանի նրկամամբ, կ'ուզէ նոր յաջողութեան։ Բ. Գոմիսէրութիւնն ալ գաղտնօրէն թեկնէ, բայց կ'ուզէ մեկը որ սչ մէկ հոսանքի պատկանի։

4 ԼԻՏՐՈՆՈՑ ՈՍԿԻԻ ԳՈՒՆՑ ՄԸ

Հալէպի ճապրիէ գիւղին մէջ, գիւղացի մը գտած է հին հռոմայեցիներու ժամանակէն մնացած խոշոր ոսկիի գունց մը, չորս լիտր ծանրութեամբ։ Այս բանկագին նրնութիւնը Քրիստոսի առաջ 3000 տարուայ թուականը կը կրէ։

Գիւղացին այդ ոսկիի գունցը ձեռքը առած կը պտտցնէր Հալէպի մէջ, երբ ոստիկաններ տեսան եւ գրաւեցին։

Արգելափակեալները տաս կը հրնուին այս այցելութիւնը, որ ըստ իրենց, պիտի ազդէ դատավարութեան ընթացքին վրայ։

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդարանութեան Հնախարարութեան բնինիչներ անցեալ հինգշաբթի, Պիր Էսթին երթալով, հրնեցին գիւղի պանդոկներուն առաջնորդարանական վիճակը։

ՓՈՂԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիար Տիթ. Զաւրբեան փոխան ծաղկեպսակի 500 ս. դ. կը նուիրէ Ս. Նշան վարժարանին, Տիկ. Մառի Գրիգորեանի մահուան առթիւ։

ԾԽՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Շնորհիւ վերջերս մասնաւորաբար Պոլսեն բերուած յայտնի մասնագէտներու, Մաքոսեան տան սիկարէթներ գործող անգերազանցելի եւ անբախտաւիրուն բազմապատկեցան իրենց սպառումներ։ Անոնք որ ժամանակին այս ընկերութեան դէմ խուլ պայքար կը մղեին, այսօր իրենց հիացումը կը յայտնեն եւ կը գնահատեն Մաքոսեան սիկարէթներ։ Մանաւանդ դեռ վերջերս հրապարակ հանուած «Ճանիկ» ծաղկանոս սիկարէթները տարածով ապահոված են մեծ սպառում մը։ Այժմ եղանիներու մեծամասնութիւնը կը գործածէ Մաքոսեան սիկարէթներ։

«Վէգիր» սիկարէթներ, որոնք նախապէս ալ արդէն ուրիշ ընկերութեանց բոլոր մարքաներէն աւելի ընտիր ծխախոտ պատրաստուած էին եւ աւելի դիւրամարսելի։ Ներկայիս բոլորովին փոխուած են եւ կատարելութեան հասած։ Ուրիշ սիկարէթներու վարժուող մեր հայրենակիցներ երբ անգամ մը փորձեն Մաքոսեան սիկարէթներ, պիտի տեսնեն թէ՝ որքա՞ն կը յարմարի իրենց ճաշակներուն եւ քանակներուն։ Երեք գանեկանէ սկսած մինչեւ ամենաբարձրերը, Մաքոսեան սիկարէթներ կը մնան ամենալաւ եւ անմրցելի։

եւ ասոր փաստը արդէն այս սիկարէթներուն այնքան տարածումն է։

ԿԵՂՔ ԴՐԱՄ

Ներիին նախարարը Պիէֆեսայի ժանդարմերիի հրամանատար Ապուշարէյնի սպացած է հեռագիր մը, որուն համաձայն կեղծ դրամներ գտնուած են Նախուզ Քալիեան եւ Հանեա Քալիեան անուն երկու հայերու մօտ։

Դրամանենգները ձերբակալուելով Գնանեսի բանտը արգելափակուեցան։

ՃԱՇԿԵՐՈՒԹ

Մոն. Լիբանի երեսփոխան Իսմիր Թոնիք Ասլան. նաեկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ հանրապետութեան եւ երեսփոխանական ժողովի նախագահներուն։

Երկու պետական մարդիկը երկարօրէն խորհրդակցեցան։

ՆՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

Մեր ընթերցողները գիտեն որ երեւմական նախարարութեան խորհրդական աթոռը պարապ կը մնայ Պ. Կրասի Լաբաֆիս պաշտօնակոչումէն ի վեր։

Այսօր կ'իմանանք որ Բ. Գոմիսէրութեան երեւմական սնօրհնութեան պատասխանատու Պ. Թալլաֆ երեւմական նախարարութեան խորհրդական անուանուած է։

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԶԳՏՈՒԱԾ

Զինուորական կեդրոնացում Նըսէպինի մէջ Զինուած ոստիներ թրք. սահմանին վրայ ?

Եգիպտոսի «Մուգաթթամ» թերթի Պաղտատի թղթակիցը, Ֆրանսայի և Թիւրքիոյ մէջն գոյութիւն ունեցող յարաբերութեանց մասին հետեւեալը կը գրէ.

Սահմանի միւս կողմէն եկող լուրերը կը հաստատեն որ Սիւրիոյ և Թիւրքիոյ սահմաններուն վրայ կացութիւնը շատ վտանգաւոր վիճակ մը ունի։ Թիւրքերը սկսած են Ֆրանսացիները մեղադրել, քարտէսի շարժումներուն իբրև զրդիչ ամբաստանելով զանոնք, թէ՝ Սիւրիոյ և թէ ալ Թիւրքիոյ սահմաններուն մէջ։

Թրքական շրջանակները շատ զբաղուած են Դամասկոսի մէջ քիւրտերուն ի պատիւ սարքուած հրաւէրներուն եւ երեկոյթներուն համար։ Հանս աղայի հանդէպ ցոյց տրուած ընդունելութիւնը մանաւանդ շատ դէպ աղդած է Թիւրքերուն։ մանաւանդ Շերին աղա Զատէի կողմէ տրուած ճաշկերոյթի միջոցին ճառերը արտասանուած են։

Նըսէյպինէն եկող ստոյգ լուրերը կը հաստատեն որ թրքական հազար զինուորներ իրենց ամբողջ պատերազմական պատրաստութիւններով Տիարպէքիրէն Նըսէյպին եկան և հոն հաստատուեցան։ Այսքան կարեւոր ուժի մը սահմանի վրայ բանակումը ցոյց կուտայ որ Թիւրք և Ֆրանս. յարաբերութիւնները լաւ փուլերու մէջ չեն։ Կ'ըսուի թէ արդէն այդ շրջաններու մէջ սահմանային կարեւոր վէճեր գոյութիւն ունին Թուրքերու և Ֆրանսայիներու միջև։

Թիւրքիայէն Մուսուլ եկող կարգ մը մարդոց խօսքերէն կը հասկցուի որ Թիւրք ձի սուր խումբերու եւ քիւրտերու միջև զօրաւոր կռիւներ տեղի ունեցած են, որու հետեւանքով քիւրտերը մեծ կորուստներու մատնուելով փախած են սիւր. սահմանէն ներս։

Ամէն անգամին ալ քիւրտերու սիւր. սահման փախչիլը ցոյց կուտայ որ անոնք կը կազմակերպուին և ուժ կ'ստանան Սիւրիոյ մէջ։ Մանաւանդ այս օրերս, տասը—քսան Հայեր Ֆրանսական զէնքերով զինուած, կ'ուզէին ձէզիրէի կողմէն Թիւրքիա անցնիլ երբ ձերբակալուեցան Թիւրքերու կողմէ։

Կը վախցուի որ Թիւրքիոյ և Ֆրանսայի միջև տնխուսափելի բախում մը տեղի ունենայ, եթէ Ֆրանսա Թիւրքիոյ մտահոգութիւնները չվարատէ։

ԶԻՆԱԲԱԽՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիական յիշատակագիրը զինաթափութեան մասին ղրկուեցաւ Ժընև։

ՓՈՐԱՄԱՍՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՆՂՈՒՍՔ ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇԻՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ

Ժընև.— Ազգերու Դասնակցութեան խորհուրդը հաղորդեց օրակարգ յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1, նստաշրջանին, որուն պիտի նախագահէ Մպանիոյ արտաքին գործերու նախարար Պ. Լրոու։ 23 հարցեր, մասնաւորաբար Բարձր Սիլեզիոյ գերման փորամասնութիւններուն կացութիւնը եւ Լահեի ատեանի կարծիքին տեղեկագրութիւնը Անգլուսի մասին արձանագրուած են անոր մէջ։

Դրամագլուխի արտածումը արգիլուած

Պուատափէշտ.— Դրամագլուխի արտածումին արգիլումի առաջին միջոցները սկսան գործադրուիլ։ Միայն ազգ. դրամատունը բոլորուած է գնելու օտար «տրվիզ»ներ։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԻԶՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հալէպի շրջակայքի քաղաք և գիւղաքաղաքներու զպրոցներուն համար մանկապարտիզպանուհիներու և վարժուհիներու կարիք կայ։ Փափաքողները, իրենց կենսագրական ծանօթութիւններով միասին պէտք է դիմեն Պրն. ՍԱՐԳԻՍ ՍԷՂԷՆԼԻ (դեղագործ) Թիլէլ փողոց, Հալէպ։

Բայց այս վայրկեանին որ գլուխ կէս մը հուազած՝ չատ տկար կերպով կը դիմադրէր այս սրընդդիմութիւնին, միւ Գէօզէտ ինքն իր վրայ կատարեալ ուժով մը բրաւ, ճիչ մը արձակեց, իր որսը թողուց և իր ձեռքերը կռնակը տարաւ բաւական վար... հոն ուր անբացատրելի ցաւ մը կրզգար։

Իր տրփանքի զգացումին տակ հոկան չէր տեսած որ՝ լաթերէն մէկէն վեր առնելով՝ մաղոտ և կնճռոտած դէմք մը երեցած էր վայրկեան մը։

Օկիւստ — որովհետեւ ինքն էր — ամէն բան տեսած էր...։ Այդ միջոցին կապիկը Լէյրվըլէյին կ'օգնէր կէս օրուան ճաշի պատրաստութեան։

Մինչ հայր Լարիւին օգնականը դեռնոսինձոր կը մաքրէր, ինքն ալ ամանները լուալու զբաղած էր։ Յետոյ դանակ մը առնելով՝ ինքն ալ սկսած էր դեռ նախնձոր մաքրել։

Բայց իր ականջը ծերուկին ականջէն սուելի սուր էր։ Միմ Գէօզէտի ձայնը լսելով իր բնազդը զգացուցած էր իրեն թէ Գլուտ վտանգի տակ կը գտնուէր։ Ուստի զան կապիկը նախանձոտ ընտրութիւն ունէր, չէր հանդուրժեր որ մէկը այդպէս ուժգին կերպով դրդեկէ Գլոզլօֆի մայրիկը։

Եւ ճիշդ այն պահուն որ Միմ Գէօզէտ հոկան զէպի Գլուտը կ'ուզէր հասնիլ մը թլել անկէ, Օկիւստ չէր վարանած ձեռքին դանակը մխրճել լաթին այն մասին մէջ որ կիսագունեալ մը պէս ուռած էր...

Միմ Գէօզէտի ամենէն մուտ տեղը վիրաւորուած էր... և սակայն ըմբիշը իր կեանքէն տարուած՝ արդէն իսկ մոռցած էր այս անորոշ ցաւը որ Գլուտ ապատ ձգելու պատճառ եղած էր։

Դիւրին է կռահել թէ այս տեսակ մէկը իր զգացումները չափաւորել չէր կրնար գիտնալ երբ որոշած էր կին մը գրաւել։ աւա՜ղ տն խեղճին որուն վրայ աչք նետած էր հոկան։

Դարձուածքներու չէր դիմեր միմ Գէօզէտ իր սիրոյն կրակը արտայայտելու համար։ Իր սէրը քիչ մը իր բռունցքին կը նմանէր։ լիմ չիտակ կ'իջնէր այնքան մոլեգին ու վայրագ որ՝ շատ դժուար էր անկէ խուսափիլ։

Այն դիշերը որ Ճիմ Գէօզէտ նշմարեց թէ հայր Լարիւի արկղակալուհին աչքերը խոնարհած էր իր նայուածքին տակ և սկսած էր դողալ, որոշեց օր մը իսկ չկորսնցնելով գործի սկսիլ։

Իր հաստատարիմ ընկերներուն պարզեց խնդիրը իր ծանր և ազդու ձայնովը և հակցուց անոնց թէ վերջապէս դտած է իր իսէալը։

Այս պարզիկը պիտի խենդանայ վրան, բան էր ասոնց։

«Շուտով պիտի թողու հայր Լարիւի կենդանարանը և մեզի միանայ։

«Շատ գեղեցիկ է և պիտի կրնանք իրեն հարուստ պաշտպան մը գտնել որ զինքը ոսկիով պիտի յլացնէ, և մենք պիտի կրնանք չանգործել զայն։ Այնպիսի գեղեցիկ իւղակ մը պիտի գտնենք որ՝ միւս բոլորը պիտի նախնջացնէ։

Միմ Գէօզէտ ոչ մէկ արգելք չէր տեսնէր այլևս իր յաջողութեան։ Իր անասնական ոյժին կը նմանցնէր գանձ գիրքը։

— Եւ թէ գեղուհին ընդդիմանայ, վրայ բերաւ ընկերներէն մէկը։

Միմ Գէօզէտ կուրծքը ուռեցուց և ուսերը վեր առնելով բաւ։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ ՄԸ ԾԱԳԱԾ Է

Պոլիս.— Բուռն հրդեհ մը լափեց Պոլսոյ Մաչքա թաղին մեծ մասը: Նիւթական վնասները շատ մեծ են։

Պոլիս.— Հրդեհ մը Բեյուի մէջ քանդեց մօտ 30 փայտաշէն տուներ, որոնցմէ շատերը փլան։

Հրդեհը որ ծագեցաւ Զիֆֆէ Պաքալի մէջ մեծ համբաւութեանց հասաւ և տարածուեցաւ Զվիբիէ իսլամական թաղամասը: 120 տուներ հրոյ ճարակ եղան: Երկու հրշէջներ ծանրապէս վիրաւորուեցան։

ՄՈՒՍՕԼԻՆԻ ՎԱՏԻԿԱՆ ՊԻՏԻ ԱՑՑԵԼԷ

Հռոմ.— Լուր կայ թէ Մ. Մուսօլինի մօտերս Վատիկան երթալով պիտի այցելէ Պապին։ Կը յուսացուի թէ այդ տեսակցութեան ընթացքին կարելի պիտի ըլլայ երկուստեք գոյութիւն ունեցող թիւրիմացութիւնները ցրուել։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՊԱՆՔԱՆԵՐԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԵՑԱՆ

Պերլին.— Բոլոր պանքաները այսօր բացին իրենց դուռները բովանդակ Գերմանիոյ մէջ, մէջը ըլլալով նաև Տարմշթատէր պանքան։ Ժողովուրդը բնաւ խուճապի նշան ցոյց չի տուաւ։ Պանքաներուն վստահուած դրամներուն գումարը եղած գանձումներէն աւելի է։ Օրուան վերջ տիրող տպաւորութիւնը շատ լաւ էր։

Լոնտոն.— Թերթերը միաձայնութեամբ կը հաստատեն թէ գերմանական պանքաները յայտնեցան դժուարութեանց յաղթելու։ Անոնք կը յաւելուն թէ այն բնականոն եղանակը, որով վերսկսան պանքաները իրենց գործառնութեանց, կ'ապացուցանէ թէ գերման ժողովուրդը անայլայլ հաւատք ունի իր երկրին տնտեսական կացութեան մասին։ Թերթերը մասնաւորապէս կ'ընեն այն պարագան թէ խուճապի ոչ մէկ նշան ցոյց տրուեցաւ:

ՍԹԵՐԼԻՆԻՆ ԳԻՆԸ ԿԻՑՆԱՑ

Լոնտոն.— Սթերլինի գնոյն մէջ անսպասելի անկում մը տեղի ունեցաւ: Նոյնը տեղի ունեցաւ նաև կարգ մը արժէթուղթերու վրայ։ Նիւ-Եորքի վրայ եղած փոխանակագիրները ինկան 4,8575էն 4,8437 տոլարի, իսկ Բարիզի վրայ՝ 123,90—123,50 ֆրանքի։ Անկումը կը շարունակուի: Լուր կայ թէ ասիկա հետևանք է այն բանին որ ֆրանսական պանքան յանկարծ ետ առած է Անգլիոյ պանքային օգնելու իր խոստումը և փոխանակ սթերլինի տոլար կը գնէ։ Ցաւեցնող դէպք այս շարժումը Փարիզի մէջ ծագում առաւ։ Նիւ Եորքէն կ'իմացնեն թէ սթերլինի այս ընկրկումը անակնկալ մը եղած է։

Նիւ-Եորք.— Եւրոպայի մէջ սթերլինի վրայ եղած անկումը չափաւոր հակազդեցութիւն մը միայն ունեցաւ Նիւ-Եորքի սակարանին վրայ։ Սթերլինը փակուեցաւ 4 85 2 | 16 տոլարի ընդդէմ 4,85 27 | 32ի։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԱՐԱԲ ԲՕՄԻԹԷԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Եաֆա.— Արաբական գործադիր Քօմիթէն գումարում մը ունեցաւ նախագահութեամբ Մուսա Ալեզիմ էլ Հիւսէյնի փաշայի և որոշեց պատասխանել կառավարական այն հրամանագրին որով կը պահանջուէր որ զէնքերը յանձնուին և ազդարարութիւն մը կ'ըլլար արաբական մասուլին։ Ատկէ դատ որոշուեցաւ դրամական աջակցութիւն ընծայել անգլիերէն «Բայէսթին» թերթին որ շարունակէ պաշտպանել արաբներուն շահերը:

ԱԻՍՏՐՕ-ԳԵՐՄԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Լահէյ.— Լահէյի միջազգային առևտրական տեղի ունեցող աւստրօ-գերման միութեան հարցին դատավարութիւնը վերջացաւ։ Իտալական պատուիրակ Մ. Միալօքա ամենէն վերջի խօսողը եղաւ բայց ան նուազ բուռն եղաւ քան առաջին անգամ։ Դատավարութեանց եզրակացութիւնները պիտի յանձնուին շաբաթ օր։ Բայց նկատի ունենալով անոնց կարևորութիւնը հաւանական չէ որ ատենին վճիռը յայտնի ըլլայ Օգոստոսի վերջաւորութենէն առաջ։

ՕԹԷԼ

ԱԼԷՆՊԻ

Hôtel ALLENBY

ԱԼԷՄՊԻ ՓՈՂՈՑ

ԹԷԼԷՖ. 262

ՀԵՌԱԳԻՐ HOTEL ALLENBY

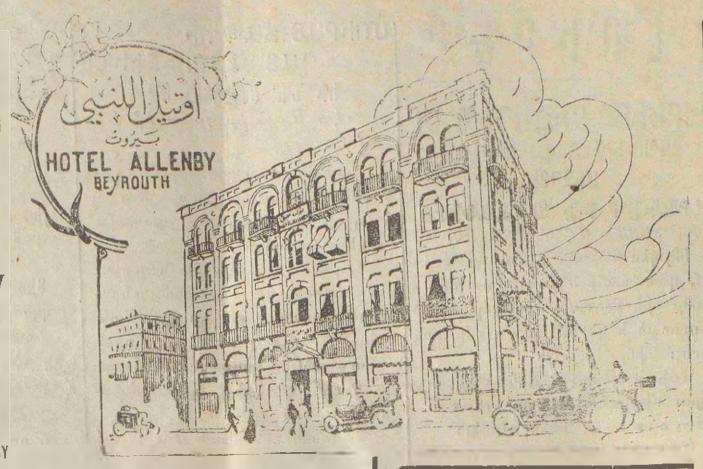

Հայկական նոր օթէլ. անունին յափ փառաւոր, անբաղդատելիօրէն մաքուր, շքեղ տեսարան, բոլոր սենեակները փողոցի վրայ, խնամուած սպասարկութիւն.

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

ՇԱՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒՔ

Տէր եւ տնօրէն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՑՈՒԵԱՆ և
Ժ. ԱԲԷԼԵԱՆ

ԼԻՐԱՆԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՋԱՇ

ԶԱՆԿԷՆ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՑՈՂԻՆԵՐԸ ԿԷՍ ԳԻՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ Ց. ՕՐԼԱԿԻՄԵԱՆ

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ մնայուն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ

ՆԱԽԸՐԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ԲԼԻՆԻՐԻ ՄԷՋ

Ամեն օր (Կէսօրէ առաջ 10—12
(Կէսօրէ վերջ 1 — 3

ԾՆԹ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ ադեա հիւանդներուն ձրի։

«Time is money»

Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՒՑԸ ՇՆՈՐՇԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԳԱՊԱՇՈՒԹԵԱՆ

անգուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը տանեցնէ առանց դժուարութեան, կարեկիութիւն տալով խնայելու ձեր ոստկերն անգամ:

Ունիցէ ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ եւ ցինկի, կիներու եւ այրերու համար:

Կ'ԱՊԱՀՈՎԻՒՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՊԱՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ.

Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ ԽՈՃԱՇՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ (Ֆօր փողոց)

Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դռան կից։

Կեանքի սղուրեան դէմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ անանդեն նուագը ձեր տան մէջ:

ՕՏԷՕՆ

Սկաւառակի եւ ֆօնոի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հանոյքը։

Գնեցէք ՕՏԷՕՆ ֆօնօ մը

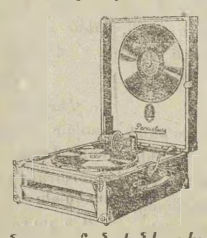

որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ շնորհիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կը ընաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով:

Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն է կեանքի սղուրեան դէմ իսկական դեղ:

Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ ԽՈՃԱՇՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ (Ֆօր փողոց)

ՏՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԷՐԿԷՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat նախկին In'erne եւ այժմ մնայուն բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, և գլխու հիւանդութիւններու բաժնին։ Հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէ վերջ ժամը 2—6 իր գլխաւոր մէջ Rue de Damas, N° 15, ի հարկին հիւանդներուն ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին Իր կողմէ տրուած մուտքի պարտեզով։ Վկայեալ ազատ բ ձրի:

ՕԹԷԼ

ԼԻՒՔՍ

ՉԱՀԷՆ ՉԱՀԷՆ ՉԱՀԷՆ ՉԱՀԷՆ

— ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ Գ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ —

Կեդրոնական ամենագեղեցիկ դիրքի վրայ, բոլորովին նոր կահաւորում
Մաքուր եւ անթերի սպասարկութիւն ու դիւրամատչելի գին
Արեւելեան եւ Եւրոպական նամեղ նաստ
Ընտանիքներու համար մասնաւոր դիւրութիւն

Մեր նշանաբանն է՝
1.— Մաքրութիւն
2.— Մաքրութիւն
3.— Մաքրութիւն

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՕՔԹ. ՄԻՔԱՅԷԼ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ

(Վկայեալ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանէն)

Գիտական վերջին մեթոտներով, կատարելագործուած վիրաբուժական գործիքներով եւ 32 տարուան փորձառութեամբ կը դարմանուին հետեւեալ հիւանդութիւնները.—

Ա.— Վիրաբուժական ամէն կարգի գործողութիւններ։
Բ.— Մանդաբերութիւն առանց վտանգի, մասնաւոր սպասարկութիւն գիշերուան համար։
Գ.— Իգական սեռի ծննդաբերական գործարաններու հին և նոր բոլոր պրոտերը գիտական վերջին մեթոտներով։
Դ.— Արանց և կանանց ֆրանկիստի ցերմաժիզութեան հիւանդութիւնները կը դարմանուին նորագիւտ դեղերով և առանց ցաւ։ Ներարկումներով։
Ե.— Աչքի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, Բօեալ Մէյլ Լայնի Անգլիրնկ. պաշտօնական բժիշկի հանդամանքով մեր քննած և դարմանած հազարաւոր ճամբորդները առանց արդիւքի իրենց տեղը հասած են։
Զ.— Ականջէն կը դարմանուին նաև մայրական, ներքին և մարքի հիւանդութիւններ ինչպէս նաև երեխաներու հիւանդութիւններ։
Է.— Երեքշաբթի օրերը կէսօրէ եաթ ժամը 3—6 աղքատներուն ձրի։

Ընդունելութեան ժամեր։ Ամէն օր 8—12 և 3—6

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ։ Թրամվայի Ընկերութեան մօտ, Առողջութեան դեղարանի քով, Պարպարիներու վերելքին վրայ.—

ԱԼԺԵՐԻԱԿԱՆ ՄԵԾ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կը քաշուի՝ 15 Օգոստ. 931 Գին՝ Ս. դրկ. 12.50

Շտապեցէ՛ք օրը մօտեցաւ...

Գլխաւոր պարգևներն են՝ 50,000—30,000—22,950—20,000—13,000 7,900—7,175—5,450—1,740—800—645 եւայլն եւայլն։

Փոքրիկ դրամ մը տալով կրնաք հարստանալ... Դիմեցէ՛ք այս առատաձեռներէն քանի մը հատ՝ Ձեր և Ձերիններուն բախտին։ 20 տոմսակ աւելի գնողին 100ին 10 զեղչ կ'ընուի։ Փոստով ապսպրանք կ'ընդունուի։

ՊԵՅՐՈՒԹ—Պօրսա (B. P. 422)

Մ. ԿԱՊՐԱՇ
Վիճակահանութեանց ընդհանուր Գործակալութիւն

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ԿԱՀԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՏՈՒՆԵՐԸ

ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԳԵՐՈՎ

ԱՑՑԵԼԵՑԷՔ ՄԱՆՕՔ, ԳՈՐԳԻ ՎԱՐՊԵՏ ԵՒ Մ. ՍՆԱՑԷՔ

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱՇՃԷԱՆԻ

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

ուր պիտի գտնէք պատրաստ և ապսպրանքով ամէն տեսակի և չափի գորգեր, որոնք Եւրոպական և Ամերիկեան հրապարակներու վրայ գնահատուած են։

Նիր Իսք Ռիլիգի նախկին Դազիրի գորգի գործատան բոլոր տեսակները փոխադրուած են Պ. Թաշճեանի,

ԷՃՐԷՖԻԷԻ ԳՈՐԳԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

THE ROYAL MAIL LINE

— ՐՕԵԼ ՄԷՅԼ ԼԱՅՆ —

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԾԱՆՕԹ ՇՈԳԵ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Առագրնաց երթեւեկութիւններ ընդմէջ Շերպուրկի եւ հարաւ. ամերիկայ

UNITED STATES LINES

— AMERICAN MERCHANT LINES —

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՌԳԱՅԻՆ ՇՈՂԵՆՊԻԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կանոնաւոր երթեւեկութիւններ ընդմէջ Նիւ-Եորքի եւ նախարհիս մեծագոյն նաւերով:

CANADIAN PACIFIC

Գանատական ամենամեծ կառավարական շոգ. ընկ.

Կանոնաւոր երթեւեկութիւններ ընդմէջ Շերպուրկի և Գանատայի

EASTERN MEDITERRANEAN EXPRESS LINE

Ամէն 10 օրը կանոնաւոր մեկնում եւ՝ Պէյրութէն — Անկոնայէն — Փիրէ եւ Մարսէյլ։

IPHIGENIA ԵՒ ASPASIA ՍՐԱՓՆԹՈՑ ՆԱՒԵՐՈՎ

ՆԱԽԸՆՏՐԵՑԷՔ ՃԱՄԲՈՐԵԼ ՄԵՐ ՆԱՒԵՐՈՎ

Գիներու, մեկնումներու, բուսականներու, ինչպէս նաեւ գրանցման մանրամասնութեանց համար սիմել.—

Ավելի Ֆօր. Արեւելքի ընդհանուր գործակալ՝

Թէլէֆօն՝ 9—06 Ա. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ

ԸՆԴՐՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ, Փիրէա— Մագրա Սրօա, բիւ 31։

Դասնանիւղ Մարոյ— 80 Գայլվար ոք Տաւ։
Մասնաճիւղեր՝ Ռօսսաբ. Կիպրոսի, Պաղեստինի ինչպէս եւ ամ. ոչիի եւ Շերպուրկի մէջ։

Առաջին անդամն է որ մէկը տիտի հաստատակի այս տեսակ անարդանք մը ընել ինծի։

«Շատ կը մեղքնամ այն կինը որ պիտի չգիտնայ բուն արժէքով գնահատել իրեն հանդէպ ցոյց առուած զգացումները։

Երկրորդ առաւօտը Ժիմ Գնօգէտ թողուց իր խարխուլ հիւղակը ուր տակաւին իր ընկերները կը քնանային, և հայր Լարիւի նրբանցքը սպրտեցաւ։

Գլոտը կը փնտռէր։ Վստահ էր թէ զինքը այդ տեղուանքը պիտի գտնէր, որովհետև նկատած էր որ Գլոտ ամէն առաւօտ հաղար տեսակ ծառայութիւն կը մատուցանէր իր ընկերներուն, կրակը կը վառէր, ջուր կը բերէր, լաթերը կը փռէր, նախաճաշը կը պատրաստէր, առանց որ այս աշխատութիւնները իր զաւակին վրայ գուրգուրանքով հսկելուն արգելք ըլլան։

Մինակ բանը որ Ժիմ Գնօգէտին հաճոյք չէր պատճառեր այն էր որ Լէյշվրլէն և կամ Օկիւստ տեսականօրէն Գլոտին ռնկերացած կ'ըլլային։ Այս երկու անձերը Գլոտի անձնական պահապաններն էին։

Բայց այդ առաւօտ դիպուածը օգնեց Ժիմ Գնօգէտին։ Կասկի մը եաին պահուելով տեսաւ որ Գլոտ առանձին կ'անցնի փոքրիկ բակէն որուն պատերը երկու կողմի հիւղակներուն պատատներէն կը կազմուէին։

— Բարի՛ լոյս, գեղեցի՛կ աղջնակ, ըսաւ հսկան, Գլոտի ճամբուն վրայ կանգնելով։

Այս վերջինը քար կորցուցաւ վախէն՝ յիշելով նախընթաց դիշերուան իր երազը։ Դողդողացնող մարմինը կոթնցուցած էր ըմբիշներու հիւղակին լաթի բաժանումին, բայց չէր համարձակիր աւելի ետ քաշուիլ բրովհետև կրզգար թէ իր ետին հսկային բարեկամները կեցած են։

Ժիմ Գնօգէտ իր տոլիը կեցած էր և իրենք երկուքնին արդէն գոցած էին նեղ անցքը, թերեւս Գրլօգլոին մայրիկը կարենար ճարտար դարձուածքով մը փախչիլ բայց վախը զինք անդամալուծած էր։

Մարդուն տիրական նայուածքին տակ կոպերը խոնարհեցուցած կրզգար թէ սպառնալիք մը կայ Ժիմ Գնօգէտին աչքերուն մէջ, և իր բարի բարեկամները օգնութեան կանչելու իսկ ուժ չունէր։

Խեղճ աղջիկը պարտաւորուած էր լսել ըմբիշին լրպիրէ առաջարկները։

— Այդքան սոսկալի՞ եմ որ չէք համարձակիր երեսս նայիլ, կը հարցնէր Ժիմ Գլոտի դաստակները ուժգին սեղմելով։

Վստահութիւն ունեցիր իմ վրա, գեղեցիկս, քեզի զէշութիւն չեմ ուզեր ընել... ընդհակառակը... դժպիի քեզ ուզեմ մը՝ այս խօսքերը աւելի անտանելի դարձուցին։ Ժիմ Գնօգէտ հանկ դէպի Գլոտ իր աղոտ չունչը կ'անցնէր խեղճին դէմքին վրայէն։ Ու կը չարունակէր...

— Պիտի տեսնես... դիս ճանչցած ըլլալուդ համար պիտի չզղջաս... շատ ցաւալի բան քեզի պէս գեղեցիկ կին մը տեսնել այս ծերերու և կենդանիներու ընկերակցութեան մէջ։

Ինծի հետ սիրոյ և հաճոյքի կեանք մը պիտի ապրիս։

«Օ՛ն. չար մի՛ ըլլար, և ինծի ապացուցանելու համար թէ կը սիրես դիս՝ շրթունքներդ տո՛ւր ինծի, դեռ գեղեցի՛կ շրթներդ...

Ժիմ Գնօգէտ իր երկաթէ բազուկներուն մէջ անշարժութեան մատնուած՝ էր Գլոտի դիւրաթեկ մարմինը և կը փորձէր համբուրել զայն։

الطبعة الوطنية

بيروت — البرج • دولة علاء الدين باشا •

صاحبها : خليل مغبغب

تطبع الكتب والجرائد والمجلات والاشغال التجارية وكل ما يراد طبعه باحرف جميلة وطبع متقن واسعار متهاودة

طبعت في « بيروت » « البرج » « الوطنية » * بيروت « البرج »

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

10 ՕԳՈՍՏՈՍ 1931

	Սուրիկ.
Եգիպտական Ոսկեդրամ.	634
Անգլիական. »	617
Ֆօլար »	126,75
Թրքական »	39 75
Գանադական Ոսկեդրամ	150
Իտալական Լիր 100	665
Ցունական. Տրախմի 100	160
Անգլ. ոսկի	618
Ֆրանս. »	480
Օսմանեան »	553
Արծաթ մէջիտիա	32
Գրէտի ֆօնտ. Ա.	21 50
» » Բ.	12 50
» » Գ.	11 75

Սեպտեմբեան եղբարք Բիւ Ֆօս

Թէլէֆօն՝ 5-19